

დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ოფისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა
წარდგენისა და დანიშვნის მეორე ანგარიში

ივნისი – დეკემბერი 2019

ODIHR -ის ანგარიში

ვარშავა

შესავალი

ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ოფისი (ODIHR) ორგანიზაციის წევრ ქვეყნებსა და სამოქალაქო საზოგადოებას უწევს მხარდაჭერას და უზიარებს ექსპერტულ ცოდნას დემოკრატიის, კანონის უზენაესობის, ადამიანის უფლებების, შემწყნარებლობის და დისკრიმინაციის აღმოფხვრის ხელშეწყობის მიზნით. 2019 წლის აპრილში OSCE/ODIHR-მა განიხილა ცვლილებების პროექტი, რომელიც საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნას ეხებოდა. 17 აპრილს გამოქვეყნდა საქართველოს სახალხო დამცველის თხოვნის საფუძველზე მომზადებული სამართლებრივი დასკვნა, სადაც შეფასებული იყო შემოთავაზებული ცვლილებების შესაბამისობა საერთაშორისო სტანდარტებთან და ეუთოს ვალდებულებებთან და აღინიშნა რამდენიმე ხარვეზი.¹

იმის გათვალისწინებით, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია მოსამართლეთა დანიშვნის პროცესი საქართველოში სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის გაძლიერებისთვის, სახალხო დამცველის შემდგომი თხოვნის პასუხად ODIHR-მა განახორციელა პროცესის მონიტორინგი, ეუთოს წევრი ქვეყნების მიერ აღებული ვალდებულებების საფუძველზე, კანონის უზენაესობის და სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის სფეროში.² ეუთოს წევრი ქვეყნები მკაფიოდ ადასტურებენ, რომ სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობა არის „კანონის უზენაესობის წინაპირობა და ... სამართლიანი სასამართლო პროცესის ფუნდამენტური გარანტი“³

ODIHR-ის მონიტორინგის ჯგუფმა, რომელიც ორი ადგილობრივი დამკვირვებლისა და ერთი საერთაშორისო დამკვირვებლისგან შედგებოდა, საქმიანობა 29 ივნისს დაიწყო. პროცესი მოიცავდა იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში მიმდინარე ყველა კანდიდატის გასაუბრების მონიტორინგს და აგრეთვე პარლამენტის იურიდიულ საკითხთა კომიტეტში (იურიდიული კომიტეტი) წარდგენილ კანდიდატთა მოსმენის,

¹ OSCE/ODIHR, [დასკვნა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა დანიშვნის თაობაზე ცვლილებების პროექტთან დაკავშირებით](#), 17 აპრილი 2019წ. (2019 წლის ODIHR-ის დასკვნა)

² იხილეთ [ევროპაში უსაფრთხოებისა და თანამშრომლობის კონფერენციის \(CSCE\) მონაწილე ქვეყნების წარმომადგენლების 1986 წლის ვენის შეხვედრის დასკვნითი დოკუმენტი](#) (ვენის დოკუმენტი, 1989წ.), [CSCE-ის ადამიანური განზომილების სფეროში კონფერენციის კოპენჰაგენის დოკუმენტი](#) (კოპენჰაგენის დოკუმენტი, 1990წ.), [პარიზის ქარტია ახალი ევროპისთვის](#) (პარიზი, 1990წ.), [CSCE-ის ადამიანური განზომილების სფეროში კონფერენციის მოსკოვის შეხვედრის დოკუმენტი](#) (მოსკოვის დოკუმენტი, 1991წ.).

³ [ბრიუსელის დეკლარაცია სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემების შესახებ \(MC.DOC/4/06, 2006 წლის 5 დეკემბერი\)](#) სრული ინფორმაციისთვის სასამართლო დანიშვნების შესაბამისი საერთაშორისო სტანდარტების შესახებ იხილეთ [დასკვნა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა დანიშვნის თაობაზე ცვლილებების პროექტთან დაკავშირებით](#), 17 აპრილი 2019წ. (2019 წლის ODIHR-ის დასკვნა)

შესაბამისი სხდომების და პარლამენტში ნომინირებულ კანდიდატთა დაკავშირებით საბოლოო კენჭისყრის მონიტორინგს. მონიტორინგის ჯგუფის წევრები მკაცრად იცავდნენ ეუთოს ODIHR-ის მიერ მონიტორინგის წარმოების პრინციპებს, როგორცაა ჩაურევლობა, მიუკერძოებლობა, ობიექტურობა, კონფიდენციალობა და პროფესიონალიზმი. იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ და პარლამენტმა, პროცესზე დაკვირვების მიზნით, უზრუნველყო ODIHR-ის მონიტორთა დაუბრკოლებელი დაშვება.

ODIHR-მა 10 სექტემბერს გამოაქვეყნა ანგარიში, რომლითაც შეფასდა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წინაშე მოსამართლეთა შერჩევის პროცესის პირველი ეტაპი, რის შედეგადაც განისაზღვრა პარლამენტში განსახილველად წარსადგენი (წარდგენის ეტაპი)⁴ 20 კანდიდატის სია. მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული ანგარიშის მიზანია შერჩევის სრული პროცესის შეფასება და რეკომენდაციების მომზადება, მოცემული ანგარიში ძირითადად ფოკუსირდება შერჩევის პროცესის საპარლამენტო ეტაპზე, შესაბამისად მისი წაკითხვა უნდა მოხდეს პირველი ეტაპის ანგარიშთან ერთად.

მოკლე შინაარსი

საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა დანიშვნის სისტემის ბოლოდროინდელი რეფორმები წარმოადგენს მნიშვნელოვან ნაბიჯს სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის გასაძლიერებლად, თუმცა, სამართლებრივი ჩარჩო არ არის პრევენციული ხასიათის მატარებელი, პროცესზე მიკერძოებული პოლიტიკის გავლენის წინააღმდეგ და არ იძლევა გარანტიას, რომ გადაწყვეტილებების მიღება ობიექტური, დამსახურების შესაბამისი კრიტერიუმების საფუძველზე ხდება, რაც საერთაშორისო სტანდარტებს და კარგ პრაქტიკას ეწინააღმდეგება. პროცესის მიმდინარეობისას იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს და პარლამენტს მეტი ძალისხმევა დასჭირდა პროცესის დასარეგულირებლად, რათა უზრუნველყოფილიყო ობიექტურობა, სამართლიანობა, თანმიმდევრულობა და წესრიგი, და ასევე გადაჭრილიყო ინსტიტუციისა და პროცესისადმი საზოგადოებრივი ნდობის საკითხი. აგრეთვე მოსამართლეთა დასანიშნად პლენარული კენჭისყრის გაგრძელების გადაწყვეტილება, პოლიტიკური კრიზისის, ოპოზიციის ბოიკოტის, პროცესის გადადების მოწოდების და კომიტეტსა და პლენარულ სხდომაზე არსებული მნიშვნელოვანი შეფერხებების ფონზე ეჭვქვეშ აყენებს ხელისუფლების მიზნის გულწრფელობას - პროცესი ყოფილიყო ღია, გამჭვირვალე, რომელიც უზრუნველყოფს ფართო პოლიტიკურ მხარდაჭერას და ზრდის საზოგადოების ნდობას სასამართლო ხელისუფლების მიმართ.

⁴ ODIHR, [საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის პირველი ეტაპის ანგარიში](#), ივნისი-სექტემბერი, 2019.

დანიშვნის პროცესთან დაკავშირებულმა ბოლოდროინდელმა ცვლილებებმა მნიშვნელოვნად გააუმჯობესა უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა არჩევის ღიაობა და გამჭვირვალობა და სასამართლო ხელისუფლების მაკონტროლებელ ორგანოსთვის წარდგენის უფლებამოსილების მინიჭება შესაბამისობაშია საერთაშორისო კარგ პრაქტიკასთან. თუმცა საკანონმდებლო ჩარჩოში რჩება რიგი მნიშვნელოვანი ხარვეზები, რომელიც საფრთხეს უქმნის დამსახურების საფუძველზე შერჩევის პროცესს, მათ შორისაა ფარული კენჭისყრის გამოყენება და დასაბუთებული გადაწყვეტილების მიღების ვალდებულების ნაკლებობა, ინტერესთა კონფლიქტთან დაკავშირებით არასრულფასოვნად გაწერილი დებულებები, თვითნებური გადაწყვეტილების მიღების წინააღმდეგ გარანტიების არარსებობა, პარლამენტისთვის შეუზღუდავი დისკრეციული უფლებამოსილების მინიჭება და ყველა ეტაპზე გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლების გარანტიის ნაკლებობა.

შერჩევის პროცესის ტექნიკური მხარე იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ და პარლამენტმა, ზოგადად, კანონთან შესაბამისობაში უზრუნველყო და დაიცვა სამართლებრივი ვადები, თუმცა პროცესის რეგულირებისათვის არცერთს საკმარისად არ უსარგებლია მინიჭებული უფლებამოსილებით უზრუნველყო ობიექტურობა, სამართლიანობა, თანმიმდევრულობა და წესრიგი. იუსტიციის უმაღლეს საბჭოსა და პარლამენტში გასაუბრების მკაფიოდ განსაზღვრული პროცედურები საჭირო იყო კანდიდატების თანაბარი მოპყრობის უზრუნველსაყოფად.

შერჩევის პროცესში 20 ვაკანტური თანამდებობისათვის მონაწილეობას იღებდა 144 კანდიდატი, მათ შორის 38% იყო ქალი. პროცესი იყო ღია და ინკლუზიური. შერჩევის შემდეგ, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ ფარული კენჭისყრით განისაზღვრა 50 კანდიდატის სია და გაიმართა საჯარო ინტერვიუ. ODIHR-ის მონიტორების დაკვირვებით გასაუბრებები განსხვავდებოდა ერთმანეთისგან კითხვების რაოდენობისა და შინაარსის, კითხვის დასმის მანერის და გასაუბრების ხანგრძლივობის მიხედვით, რაც ეწინააღმდეგება თანაბარი მოპყრობის პრინციპებს.

წარდგენის პროცესში მოსამართლე წევრთა უმრავლესობასა და არამოსამართლე წევრთა უმცირესობას შორის მწვავე შიდა დაპირისპირებამ, რომელიც გასაუბრების დროს გამოვლინდა, გამოწვევის წინაშე დააყენა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს კოლეგიალური პრინციპი. ამას გარდა, ვინაიდან კანონი არ ითვალისწინებს ინტერესთა კონფლიქტის დროს თვითაცილების მექანიზმის მკაფიო რეგულირებას, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ორმა წევრმა უარი თქვა თვითაცილებაზე განმცხადებლებთან, ნათესაური ან ყოფილი ნათესაური კავშირის არსებობის მიუხედავად, რაც წარმოადგენს სადაო საფუძველს. დაპირისპირებამ, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრების მხრიდან კანდიდატების მიმართ სხვადასხვა ფორმით მხარდაჭერის ან წინააღმდეგობის გამოხატვამ, საბჭოს წევრების უმრავლესობას შორის

კონკრეტული კანდიდატების შესარჩევად გარიგების ბრალდებამ შეამცირა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიუკერძოებლობისა და კეთილსინდისიერების აღქმა.

გასაუბრების შემდეგ, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრებმა შეაფასეს კანდიდატები, მოახდინეს მათი რანგირება ფარული კენჭისყრით და უმაღლესი შეფასების მქონე კანდიდატები დაამტკიცეს კიდევ ერთი ფარული კენჭისყრით. 4 სექტემბერს იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ კენჭი უყარა 20 კანდიდატის ნომინირებას პარლამენტში განსახილველად. 20 კანდიდატის შემადგენლობაში იყო 15 მოქმედი მოსამართლე ყველა ინსტანციის სასამართლოდან, მათ შორის საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარე და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანი და ხუთი არამოსამართლე წევრი, რომელთაგანაც ყველა ყოფილი მოსამართლე ან მოქმედი ან ყოფილი მაღალჩინოსანი საჯარო მოხელეა, მათ შორის მოქმედი გენერალური პროკურორი. ოცდათხუთმეტი პროცენტი იყო ქალი. იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მიაწოდა განაცხადების სრული დოკუმენტაცია თითოეულ კანდიდატთან დაკავშირებით, თუმცა საკანონმდებლო ჩარჩო არ ითვალისწინებს დასაბუთებული ახსნა-განმარტებების წარდგენას, რადგან გადაწყვეტილებები მიიღება ფარული კენჭისყრის გზით, ყოველივე ამის შედეგად პარლამენტი არ იყო ინფორმირებული ნომინირების საფუძვლის შესახებ. კენჭისყრის შემდეგ, ODIHR-მა გამოაქვეყნა, ნომინირების ეტაპთან დაკავშირებული ანგარიში, რომელმაც წარმოშვა მნიშვნელოვანი კითხვები პროცესის კეთილსინდისიერების შესახებ. აღნიშნული შემფოთება გაჟღერებული იყო პროცესში დაინტერესებული როგორც საერთაშორისო ასევე ქართული მხარის მიერ.

იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს და პარლამენტის წინაშე გასაუბრების პროცესი საერთო ჯამში გამჭვირვალედ წარიმართა და უზრუნველყოფილი იყო დამკვირვებლების დაშვება. თუმცა, იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში გასაუბრების შესახებ ინფორმაცია საჯაროვდებოდა დაგვიანებით, გასაუბრებისთვის განკუთვნილი სივრცის ტევადობა არ პასუხობდა მაღალ ინტერესს და მედიას უწევდა გასაუბრებისთვის პირდაპირი ჩართვის საშუალებით თვალყურის დევნება. პარლამენტში ინფორმაცია საკმარისი დროით ადრე ვრცელდებოდა, დარბაზში საკმარისი ადგილი იყო ყველა დაინტერესებული დამკვირვებლის, მედიისა და საზოგადოებისთვის, თუმცა დაშვების პროცედურები, პერიოდულად გაურკვეველ ხასიათს ატარებდა ან არასათანადოდ იყო გამოყენებული. თუმცადა, პირველად, კანონმა უზრუნველყო უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატების საპარლამენტო მოსმენის საჯარო, პირდაპირი ტრანსლაცია, რამაც საშუალება მისცა საზოგადოებას შეეფასებინათ კანდიდატების დამსახურება და მნიშვნელოვნად გააუმჯობესა პროცესის გამჭვირვალობა.

კარგი საერთაშორისო პრაქტიკისგან განსხვავებით, მოსამართლეთა დანიშვნასთან დაკავშირებულ საბოლოო გადაწყვეტ როლს კანონი ანიჭებს პარლამენტს. ამავდროულად, ამ კონკრეტულ შემთხვევაში, პარლამენტში გასაუბრებამ

საზოგადოებას მისცა პროცესზე დაკვირვების საშუალება. კანონმდებლობა მკაფიოდ არ განსაზღვრავს, პარლამენტის როლის კრიტერიუმს. სავარაუდოდ, ეს როლი მდგომარეობს დასახელებული კანდიდატების დამსახურების ხელახალ შეფასებაში და რომელიმე კონკრეტული კანდიდატის დანიშვნის ან არ დანიშვნის შესახებ შეუზღუდავი დისკრეციული უფლების გამოყენებაში. კანდიდატები, პირველ რიგში, განიხილება სამუშაო ჯგუფის მიერ, შემდეგ მოსმენა ტარდება პარლამენტის იურიდიულ საკითხთა კომიტეტის (კომიტეტი) წინაშე, კომიტეტი კენჭს უყრის დანიშვნის რეკომენდაციებს და საბოლოო დანიშვნის განხილვა და კენჭისყრა იმართება პლენარულ სხდომაზე.

იურიდიულმა კომიტეტმა შექმნა სამუშაო ჯგუფი და მიანიჭა მანდატი, განესაზღვრა აკმაყოფილებდა თუ არა კანდიდატი მინიმალურ მოთხოვნებს: ასაკი, სამუშაო გამოცდილების ხანგრძლივობა და განათლება. მიუხედავად ოპოზიციის და სამოქალაქო საზოგადოების ფართო კრიტიკისა, რომ რიგი კანდიდატები არ აკმაყოფილებდნენ მინიმალური იურიდიული განათლების მოთხოვნას, სამუშაო ჯგუფმა დაადასტურა ყველა კანდიდატის შესაბამისობა დიპლომების გადამოწმებამდე. გადამოწმებული ინფორმაცია არ გამოქვეყნებულა. ერთმა კანდიდატმა, საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარემ, მოსმენის შემდეგ მოხსნა საკუთარი კანდიდატურა, ბრალდების ფონზე, რომ მას არ ჰქონდა მოთხოვნილი იურიდიული განათლება. იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ და პარლამენტმა ვერ მიიღო შესაბამისი ზომები, რათა ყველა კანდიდატს დაეკმაყოფილებინა განათლების მინიმალური მოთხოვნა და საზოგადოება ინფორმირებული ყოფილიყო შესაბამისად, რამაც შეასუსტა პროცესის გამჭვირვალობა დასამართლიანობა. .

გასაუბრების პროცედურამ, რომელიც შემუშავდა პოლიტიკურ ფრაქციებთან კონსულტაციების შედეგად, განსაზღვრა პროცესის სტრუქტურა და თანმიმდევრობა, თუმცა ვერ გადაჭრა მოსმენის დინამიური ხასიათის საკითხი. . ODIHR-ის დამკვირვებლებმა დააფიქსირეს ხშირი დებატები და პროცედურულ ნიადაგზე არსებული კონფლიქტები და აღნიშნეს, რომ თავმჯდომარე არ იყო თანმიმდევრული წესების გამოყენებისას და პროცესის მიმდინარეობისას შემოიღო ახალი პროცედურები. აღნიშნულ მოსმენებზე საჭირო კვორუმი არ შედგა და ის კომიტეტის წევრების დაბალი დასწრებით ხასიათდებოდა, გამონაკლისს წარმოადგენდა მათი მხრიდან შეკითხვების დასმის პერიოდი. ~ განსაკუთრებით დაბალი დასწრება იყო სახალხო დამცველის, სამოქალაქო საზოგადოების და აკადემიის წარმომადგენლების მხრიდან შეკითხვების დასმის დროს.

პროცედურის მიხედვით, კანდიდატებისთვის შეკითხვების დასასმელად გამოყოფილი იყო განსაზღვრული დრო, ფრაქციებისთვის და არა კომიტეტის თითოეული წევრისთვის, ასევე საერთო დრო იყო გამოყოფილი პარლამენტის დამოუკიდებელი წევრებისათვის. დამატებითი დრო ხშირად, თუმცა

არათანმიმდევრულად იყო გამოყოფილი. აგრეთვე, როგორც დადებითი ზომა, პარლამენტმა შესთავაზა დაინტრესებული მხარის წარმომადგენლებს დაესვათ კითხვები კანდიდატებისათვის, რამაც ხელი შეუწყო მოსმენის ხარისხის და ღიაობის გაუმჯობესებას. დროის განსაზღვრამ მოსმენის პროცესს სტრუქტურა შესძინა და შესაძლებელი გახდა სიღრმისეული კითხვების დასმა, თუმცა ფრაქციებისთვის დროის გამოყოფამ არასამართლიანი გავლენა მოახდინა კომიტეტის წევრების შესაძლებლობაზე შეესრულებინათ საკუთარი როლი და თავმჯდომარის არათანმიმდევრულობამ დროის დამატების მხრივ, არათანაბარი პირობები შეუქმნა კომიტეტის წევრებსა და ფრაქციებს.

სამართლებრივი ჩარჩო არ ქმნის საკმარის გარანტიებს დანიშვნის პროცესზე მიკერძოებული პოლიტიკის გავლენის თავიდან ასაცილებლად და პრაქტიკაში, პარლამენტის წევრები არსებული ყველა პოლიტიკური სპექტრიდან იყენებდნენ გასაუბრებას, როგორც პოლიტიკურ პლატფორმას. შეკითხვები ყველა პოლიტიკური მხრიდან იყო დამაბული და კრიტიკული, განსაკუთრებით სასამართლო დამოუკიდებლობასთან, სასამართლოზე ზეგავლენასა და ზეწოლასთან, კანდიდატების მიკუთვნებულობასთან და გახმაურებულ სასამართლო გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით, რომლებიც აღიქმებოდა, პოლიტიკურად მოტივირებულ განჩინებებად. მოსმენების მიმდინარეობისას და მედიაში პარლამენტის წევრები ყველა პოლიტიკური სპექტრიდან ღიად გამოხატავდნენ მხარდაჭერას ან უპატივისმცემლობას კანდიდატების მიმართ, რიგ შემთხვევაში იყენებდნენ რა უხეშ და ბრალდებით ლექსიკას. დაფიქსირდა შემთხვევები, როდესაც მმართველი პარტიის წარმომადგენელი პარლამენტარები კეთილგანწყობით უსვამდნენ შეკითხვებს იმ კანდიდატებს, რომლებსაც მხარს უჭერდნენ. მიუხედავად ამისა, საერთო ჯამში დასმული ფართო სპექტრის შეკითხვები რელევანტური იყო კანდიდატთა დამსახურების და შესაბამისობის შესაფასებლად.

კომიტეტების თავმჯდომარეებს კანონით მოეთხოვებათ უფლებამოსილების განხორციელება სამართლიანად და მიუკერძოებლად. იურიდიულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარის რიგი განცხადებები, კომენტარები და გაფრთხილებები, რომლებიც იყო მიკერძოებული და წესების დაცვა კი არათანმიმდევრული, უარყოფითად მოქმედებდა მის მცდელობაზე, შეენარჩუნებინა ნეიტრალურობა და ყოფილიყო სამართლიანი მონაწილე ყველა მხარის მიმართ. ზოგადად, გასაუბრება გაიმართა მოწესრიგებულად, თუმცა ადგილი ჰქონდა რამდენიმე ინციდენტს, როდესაც თავმჯდომარემ ვერ შეძლო აღეკვეთა შეუსაბამო ქცევა და კონფლიქტები. ODIHR-ის დამკვირვებლებმა დააფიქსირეს რიგი ინციდენტისა, როდესაც პარლამენტის წევრები შეურაცხყოფას აყენებდნენ და აკრიტიკებდნენ ერთმანეთს და კანდიდატებთან ცხარე კამათში ჩაერთნენ. რამდენიმე ასეთმა ინციდენტმა ხანგრძლივი შეფერხება გამოიწვია, ხოლო ერთი დასრულდა ფიზიკური დაპირისპირებით.

საბოლოო დანიშვნა გაიმართა ოპოზიციის ბოიკოტის დროს, რომელიც გამოწვეული იყო პარლამენტის მიერ პროპორციული საარჩევნო სისტემის ჩაგდებით და მიმდინარეობდა პოლიტიკური დამაბულობის მაღალი დონისა და საზოგადოების პროტესტის ფონზე. 12 დეკემბერს იურიდიულ საკითხთა კომიტეტმა გასცა 19 კანდიდატიდან 14 კანდიდატის დანიშვნის რეკომენდაცია კენჭისყრის საფუძველზე, რომელშიც თითქმის ექსკლუზიურად მხოლოდ მმართველი პარტიის წევრებმა მიიღეს მონაწილეობა. კენჭისყრამდე არსებით განხილვას ან კანდიდატების დამსახურების დასაბუთებას ადგილი არ ჰქონია. ამ მიდგომამ საფრთხე შეუქმნა გამჭვირვალე, დამსახურების საფუძველზე შერჩევის პროცესს, ვერ უზრუნველყო ინფორმაციის მიწოდება პარლამენტისათვის და გაზარდა მიკერძოებული შეხედულებების საფუძველზე პლენარული კენჭისყრის წარმართვის რისკი.

იურიდიული კომიტეტის მიერ პლენარული სხდომისთვის რეკომენდაციების გაცემის კენჭისყრის დასრულებიდან პარლამენტმა დაუყოვნებლივ, მხოლოდ რამდენიმე წუთში, უყარა კენჭი საკითხს, მიუხედავად კენჭისყრის გადადების მოწოდებებისა, პარლამენტის წევრების თხოვნისა გამართულიყო დამატებითი დებატები და პლენარულ სხდომებზე სერიოზული შეფერხებების არსებობისა. ოპოზიციურმა პარტიებმა და ყველა დამოუკიდებელმა წევრმა, გარდა ერთისა, გამოაცხადა ბოიკოტი. პლენარულ სხდომაზე კენჭი უყარა 14 რეკომენდებული კანდიდატის დანიშვნას, პარლამენტის მმართველი პარტიის წევრების უმრავლესობამ მხარი დაუჭირა კანდიდატებს და უარყო დანარჩენი ხუთი კანდიდატი. სამწუხაროდ, კენჭისყრამდე და მისი დასრულების შემდეგ, გაკეთდა მრავალი განცხადება, რომ კანდიდატები არ ფლობდნენ იმ კომპეტენციას და კეთილსინდისიერებას, რაც აუცილებელია უზენაეს სასამართლოში თანამდებობის დასაკავებლად.

იუსტიციის უმაღლესი საბჭო კენჭისყრიდან ორი კვირის შემდეგ ვალდებული იყო პარლამენტისთვის წარედგინა ახალი კანდიდატები დარჩენილი ექვსი ვაკანტური პოზიციისთვის და 26 დეკემბერს წარადგინა ისინი. თუმცა სახალხო დამცველის სარჩელი მოქმედი სამართლებრივი ჩარჩოს დროებით შეჩერების შესახებ, მისი კონსტიტუციურობის დასადგენად, კვლავ სასამართლო განხილვის პროცესშია.

ზოგადი ვითარების აღწერა

საკონსტიტუციო ცვლილებები, რომლებიც 2018 წლის 16 დეკემბერს შევიდა ძალაში, ეხებოდა უზენაესი სასამართლოს შემადგენლობას და უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების შერჩევისა და დანიშვნის პროცესს. ცვლილებების შედეგად უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა მინიმალური რაოდენობა გაიზარდა 16-დან 28-მდე, ხოლო 10 წლიანი ვადით დანიშვნის წესი შეიცვალა უვადო დანიშვნის წესით. ასევე, აღნიშნული რეფორმის შედეგად, უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატების პარლამენტისთვის დასანიშნად წარდგენის უფლებამოსილება, რომელიც მანამდე პრეზიდენტს გააჩნდა, გადაეცა იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს.

ამის შემდეგ, უზენაეს სასამართლოში 8 ვაკანტური ადგილის და 12 ახალი პოზიციის შესავსებად, დაიწყო შერჩევის პროცესი. ქვეყნის უმაღლეს სასამართლო ორგანოში გადამწყვეტი მნიშვნელობის უვადო დანიშვნების პროცესი სასამართლოსა და პარლამენტის მიმართ საზოგადოების დაბალი ნდობის ფონზე წარიმართა.⁵ საზოგადოების ინტერესი და პროცესზე დაკვირვება იყო ძალიან მაღალი და პასუხისმგებელი ინსტიტუტები საზოგადოების მხრიდან ძლიერი წნეხის წინაშე აღმოჩნდნენ, რათა უზრუნველყოთ პროცესის სრული გამჭვირვალობა და მხოლოდ იმ კანდიდატების დანიშვნა, რომლებიც უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის უმაღლეს სტანდარტს აკმაყოფილებდა. გარდა ამისა, დანიშვნის პროცესი ინიცირებული იყო პოლიტიკური გარემოს უკიდურესი პოლარიზაციის ფონზე. მმართველმა პარტია, „ქართულმა ოცნებამ“, შეინარჩუნა უმრავლესობა პარლამენტში უკანასკნელი არჩევნების შემდეგ და დანიშვნის პროცესის დაწყების დროს 150 ადგილიდან 106 ადგილს იკავებდა.⁶

6 სექტემბერს, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ კანდიდატების შერჩევის, შემოკლებულ სიაში შეყვანის, ინტერვიუების და საბოლოო ფარული კენჭისყრის შედეგად პარლამენტს 20 კანდიდატი წარუდგინა. კანდიდატებს შორის იყო 15 მოქმედი მოსამართლე ყველა ინსტანციის სასამართლოდან, მათ შორის საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარე და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანი და ხუთი არამოსამართლე წევრი, რომელთაგანაც ყველა ყოფილი მოსამართლე ან მოქმედი ან ყოფილი მაღალჩინოსანი საჯარო მოხელეა, მათ შორის მოქმედი გენერალური პროკურორი. კანდიდატთა ოცდათხუთმეტი პროცენტი იყო ქალი.

ნომინირების პროცესის მიმოხილვა

ODIHR-ის ანგარიშში, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ წარმართული ნომინაციის ეტაპის შესახებ ხაზი გაესვა რიგ საკანონმდებლო ხარვეზებსა და პროცესის განხორციელების ნაკლოვანებებს, რომელმაც ექვექვე დააყენა პროცესისა და მისი

⁵ [„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ 2019 წლის თებერვალ-მარტის კვლევის](#) თანახმად, საქართველოში სასამართლო ხელისუფლებისადმი საზოგადოების ნდობა არის 24%, ხოლო პარლამენტისადმი - 20%. გამოკითხულთა 53% თვლის, რომ სასამართლო ხელისუფლება მმართველი პარტიის გავლენის ქვეშ იმყოფება, ხოლო 43% თვლის, რომ სასამართლო ხელისუფლებაში მოქმედებს „კლანური“ მმართველობა. ამ რესპონდენტთა 87%-ის აზრით „კლანის“ ზურგს უკან დგანან ხელისუფლების თანამდებობის პირები, ხოლო 94%-ის აზრით მოსამართლეთა გავლენიანმა ჯგუფებმა უნდა დატოვონ სასამართლო ხელისუფლება. გამოკითხულთა 46% მიიჩნევს, რომ სასამართლოები უნდა შეივსოს ახალი მოსამართლეებით, რათა გაიზარდოს საზოგადოების ნდობის ხარისხი სასამართლო ხელისუფლების მიმართ.

⁶ მოსამართლეების დასანიშნად საბოლოო პლენარული კენჭისყრის დროისთვის, „ქართული ოცნების“ უმრავლესობა პარლამენტში იყო 92 148-დან (პარლამენტის ორმა წევრმა დატოვა პარლამენტი).

შედეგების სანდოობა. იუსტიციის უმაღლესი საბჭო შერჩევის პროცესის ზოგად ტექნიკურ ასპექტებს კანონის შესაბამისად ახორციელებდა, ნათქვამია ანგარიშში. თუმცა, ODIHR-ის დამკვირვებლებმა აღნიშნეს, რომ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მუშაობა ხასიათდებოდა მძლავრი შიდა განხეთქილებით და დაპირისპირებით ორ ჯგუფს - მოსამართლე და არამოსამართლე წევრებს შორის. ამას გარდა, კანონი მკაფიოდ არ არეგულირებს ინტერესთა კონფლიქტის დროს თვითაცილების მექანიზმს ან ინტერესთა კონფლიქტის მქონე იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის ჩანაცვლებას და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ორმა წევრმა უარი თქვა თვითაცილებაზე, მიუხედავად განმცხადებლებთან ნათესაური ან ყოფილი ნათესაური კავშირისა, რომელიც ინტერესთა კონფლიქტის საფუძველს ქმნიდა.

უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა 20 ვაკანტურ ადგილზე შერჩევის ღიაობა აღინიშნა ანგარიშში. პროცესში მონაწილეობა შესაძლებელი იყო ყველა მოქალაქისათვის, რომელიც მინიმალურ მოთხოვნებს აკმაყოფილებდა. შემოვიდა 144 განაცხადი, მათ შორის 38% ქალისა. განმცხადებლების უმრავლესობა მინიმალურ მოთხოვნებს აკმაყოფილებდა, თუმცა ხუთიდან ორმა აპლიკანტმა, რომელიც შეუსაბამო იყო წარუმატებლად გაასაჩივრა გადაწყვეტილება. მიუხედავად პროცესის მიმართ საზოგადოების მაღალი ინტერესისა, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ თავიდან მცირე ინფორმაცია გაასაჯაროვა აპლიკანტების შესახებ. ამასთან, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიმართ მოთხოვნების ნაკლებობამ დაესაბუთებინა ნომინირებული კანდიდატების მოკლე სიაში შეყვანის საფუძველი და ასევე დაედასტურებინა რომ შერჩევა იურიდიულ კრიტერიუმებზე და კეთილსინდისიერებაზე დაყრდნობით განხორციელდა, საზოგადოებას შეუზღუდა კანდიდატებსა და პროცესზე თვალყურის დევნების შესაძლებლობა.

მთელი პროცესის განმავლობაში ODIHR-ის დამკვირვებლებმა დააფიქსირეს, რომ იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს შეეძლო უფრო მეტი გაეკეთებინა პროცესის მოსაწესრიგებლად და შემოელო პროცედურები კანონის თანმიმდევრულობისა და მდგრადობის უზრუნველსაყოფად. შედეგად, აპლიკანტის კვალიფიკაციის შეფასების და შემოკლებული სიისთვის კენჭისყრის პროცედურები არ იყო ცხადი. გამჭვირვალობა აკლდა მონაცემთა გადამოწმების მეთოდოლოგიასაც, რამაც საბოლოოდ გადამოწმების ყოვლისმომცველობადა ეფექტიანობა ეჭვქვეშ დააყენა. დამკვირვებლებმა ასევე აღნიშნეს, რომ ინტერვიუების მომზადების პერიოდისთვის არასაკმარისი დრო იყო გამოყოფილი კანდიდატების პირველადი სიის განსახილველად ანდა კანდიდატების მიერ მოწოდებული ინფორმაციის გადასამოწმებლად. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრებს ჰქონდა 5 დღე აპლიკანტების წინასწარი შეფასებისთვის. ფარული კენჭისყრის შემდეგ, კანდიდატების რაოდენობა 50-მდე შემცირდა. ოცდათოთხმეტი პროცენტი ქალი იყო. კანდიდატების მიერ მოწოდებული ინფორმაციის გადამოწმების შედეგები იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრებს მოსმენამდე მხოლოდ ხუთი დღით ადრე წარედგინა, რის გამოც ინტერვიუსთვის მოსამზადებლად დრო, შეზღუდული იყო.

შემოკლებულ სიის თაობაზე კენჭისყრის ჩატარების შემდეგ, სახალხო დამცველმა გააკეთა განცხადებები, სადაც ის სერიოზულ შეშფოთებას გამოთქვამდა მის მიერ ჩატარებული ანალიზის შედეგად გამოვლენილი კენჭისყრის პრაქტიკის შესახებ. გარდა ამისა, სახალხო დამცველი გამოთქვამდა ეჭვს, რომ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრების უმრავლესობა შეთანხმდა ხმათა ისეთ განაწილებაზე, რომ შემოკლებულ სიაში შეეყვანათ 45 კონკრეტული განმცხადებელი.⁷ ამ ეჭვმა, რასაც რამდენიმე სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციაც დაეთანხმა, კიდევ უფრო შეამცირა ნდობა მოსამართლეთა შერჩევის პროცესისადმი.

დადებითი ფაქტს წარმოადგენდა ის, რომ კანდიდატებთან გასაუბრება ღია იყო საერთაშორისო და სამოქალაქო საზოგადოების მონიტორებისთვის და ზოგადად გამჭვირვალედ წარიმართა, მაგრამ საჯარო სხდომების შესახებ წინასწარი შეტყობინების გამოქვეყნება მცირე ხნით ადრე ხდებოდა. აგრეთვე გასაუბრებისთვის განკუთვნილი სივრცის ტევადობა პროცესზე დაკვირვებისა და ანგარიშგების მაღალი ინტერესის შეუსაბამო იყო. საზოგადოებრივი მაუწყებელი საკუთარი ინიციატივით პირდაპირ ეთერში გადასცემდა მოსმენების მიმდინარეობას სოციალურ მედიაში, ხოლო გასაუბრების აუდიო ჩანაწერები ქვეყნდებოდა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ვებგვერდზე.

იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს არ მიუღია გასაუბრების ჩატარების პროცედურული წესები ან გასაუბრების დროს ქცევის წესები, რათა უზრუნველყოფილიყო პროცესის სამართლიანობა და მოწესრიგებულობა. ამან კი განაპირობა კანდიდატების მიმართ არათანაბარი მოპყრობა, კიდევ უფრო შემცირდა გამჭვირვალობა და გასაუბრებები წარიმართა ფრიად არაორგანიზებულად. გარდა ამისა, ODIHR-ის მონიტორებმა დააფიქსირეს პროცესის განმავლობაში იუსტიციის საბჭოს შიდა დაპირისპირება რაც ხშირად გამოიხატებოდა მტრული კომენტარებითა და გასაუბრების მიმდინარეობისას მწვავე კამათით. ყოველივე ეს ქმნიდა არაპროფესიულ გარემოს.

ODIHR-ის მონიტორებმა დააფიქსირეს, რომ გასაუბრებები მნიშვნელოვნად განსხვავდებოდა ერთმანეთისგან კითხვების რაოდენობისა და შინაარსის, კითხვების დასმის პროცედურის და გასაუბრებების ხანგრძლივობის მხრივ, რაც ეწინააღმდეგება თანაბარი მოპყრობის პრინციპს. მართალია, მთლიანობაში, დასმული შეკითხვები მოიცავდა კომპეტენტურობის და კეთილსინდისიერების კრიტერიუმების შეფასებისთვის საჭირო საკითხებს, ODIHR-ის დამკვირვებლებმა დააფიქსირეს მნიშვნელოვანი განსხვავება კანდიდატებისთვის კითხვების დასმისა და მათ მიმართ

⁷ იხილეთ <www.ombudsman.ge> სახალხო დამცველის განცხადებები, სადაც გაანალიზებულია საბჭოში ხმის მიცემის სქემა. მოსამართლე წევრებმა უარყვეს ყოველგვარი წინასწარი შეთანხმება ხმის მიცემასთან დაკავშირებით და დაადანაშაულეს სახალხო დამცველი მიკერძოებულ დღის წესრიგში. აგრეთვე მოსამართლე წევრებმა აღნიშნეს, რომ არამოსამართლე წევრთა ხმის მიცემის ნიმუში ემთხვეოდა ერთმანეთს.

მოპყრობის თვალსაზრისით. ზოგჯერ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრები სხვადასხვა მეთოდით მიანიშნებდნენ თავიანთი მხრიდან კანდიდატის მხარდაჭერას ან პირიქით - წინააღმდეგობას.

იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრების მხრიდან კანდიდატების ფარული შეფასების შემდეგ თითოეული კანდიდატის მიერ მიღებული ნაერთი ქულა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ვებგვერდზე გამოქვეყნდა გასაუბრებების დასრულებიდან თითქმის სამი კვირის შემდეგ. ფარული კენჭისყრის გზით ნომინირებული 20 კანდიდატი არ წარმოადგენდა იმ კანდიდატთა 20 კაციან სიას, რომელთაც მიღებული ჰქონდათ უმაღლესი შეფასება. კერძოდ, შერჩეულ 20 კანდიდატს შორის არ აღმოჩნდა სიაში ყველაზე მაღალი ქულების მქონე 5 კანდიდატი.

შერჩეულ 20 კანდიდატს შორის იყო თხუთმეტი მოქმედი მოსამართლე ყველა ინსტანციიდან, მათ შორის საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარე და ხუთი არამოსამართლე, რომელთაგანაც ყველა ყოფილი მოსამართლე ან მოქმედი ან ყოფილი მაღალჩინოსანი საჯარო მოხელე, მათ შორის მოქმედი გენერალური პროკურორი. შერჩეული კანდიდატებიდან ოცდათხუთმეტი პროცენტი არიან ქალები, რაც მნიშვნელოვნად ნაკლებია ქალი მოსამართლეების საერთო წილთან მიმართებაში.⁸ 4 სექტემბერს გამართულ ფარულ კენჭისყრაზე ყველა კანდიდატმა მიიღო იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრების ხმათა არანაკლებ ორი მესამედი. მათი კანდიდატურა წარედგინა პარლამენტს. კენჭისყრაში მონაწილეობა არ მიიღო ერთმა არამოსამართლე წევრმა.

იუსტიციის საბჭოს არ მოეთხოვება დასაბუთებული ახსნა-განმარტების წარდგენა შემოკლებულ სიაში კანდიდატთა შეყვანის, მათი რანგირებისა და საბოლოოდ 20 ნომინირებული კანდიდატის შერჩევის თაობაზე.⁹ ეს კი მნიშვნელოვნად უშლის ხელს გასაჩივრების შესაძლებლობას. გარდა ამისა, კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ქმედებების და გადაწყვეტილებების ეფექტური გასაჩივრების საშუალებას. ამიტომ კანდიდატთა წარდგენის პროცესი მთლიანად მოექცა სასამართლო ხელისუფლების საზედამხედველო ორგანოს ხელში და

⁸ 2018 წლის ოქტომბერში, 306 მოსამართლიდან 53% იყო ქალი, მაგრამ მმართველ სასამართლო პოზიციებზე გენდერული დისბალანსის მსგავსად, სასამართლოს თავმჯდომარეების 15% და პალატების თავმჯდომარეების 22% ქალია.

⁹ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცედურების გაუმჭვირვალობამ შეიძლება შედეგად მოიტანოს მოსამართლის თანამდებობაზე კანდიდატების თვითნებურად დანიშვნა, რაც თავის მხრივ ჩრდილს მიაყენებს დანიშვნის პროცესის კეთილსინდისიერებას და შეიძლება გამოიწვიოს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის დარღვევაც, რომელიც აწესებს დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მინიმალურ გარანტიებს. იხ. მაგალითად ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, [გუდმუნდურ ანდრი ასტრადსონი ისლანდიის წინააღმდეგ](#) (განაცხადი № 26374/18, 2019 წლის 12 მარტის გადაწყვეტილება), პარაგრაფები 97-103 და 112-113.

გამორიცხა საერთო სასამართლო სისტემა, რაც ეწინააღმდეგება ეუთოს ვალდებულებებს და საერთაშორისო სტანდარტებს.¹⁰

სახალხო დამცველმა, სამოქალაქო საზოგადოების ჯგუფებმა და საერთაშორისო საზოგადოებამ ასევე გამოთქვეს შეშფოთება საჯარო განცხადებებში და ნომინაციის შემდეგ გამოქვეყნებულ მოხსენებებში.¹¹ პარლამენტმა არაერთი მიმართვა მიიღო, რომ უარი ეთქვა კანდიდატების სიაზე ან დაენიშნა მხოლოდ მოსამართლეების მინიმალური რაოდენობა, რაც სასამართლოს ფუნქციონირებისათვისაა აუცილებელი. 1 ნოემბერს სახალხო დამცველმა სარჩელით მიმართა საკონსტიტუციო სასამართლოს ნომინაციის პროცესის მარეგულირებელი კანონმდებლობის წინააღმდეგ. სარჩელის თანახმად, წესი ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციით გარანტირებულ, მოქალაქის საჯარო თანამდებობის დაკავების, სამართლიან სასამართლოზე წვდომის უფლებებს და დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს უზრუნველყოფელ პრინციპს.¹² პეტიცია მოითხოვს სადავო ნორმების შეჩერებას

¹⁰ [კოპენჰაგენის დოკუმენტი](#), 1990წ., პარაგრაფი 5.10, რომლის თანახმად, „ყველას უნდა ჰქონდეს ადმინისტრაციული გადაწყვეტილებების გასაჩივრების ეფექტური უფლება, რათა გარანტირებული იყოს ფუნდამენტური უფლებების პატივისცემა და სამართლებრივი კეთილსინდისიერება“. ასევე იხ. [2019 წლის ODIHR-ის დასკვნა](#), პარაგრაფი 78; ვროსაბჭოს რეკომენდაცია CM/Rec(2010)12, პარაგრაფი 48; CCJE-ის დასკვნა # 10, პარაგრაფი 39; [მოსამართლის საყოველთაო ქარტია](#) (1999წ. 2017 წლის ცვლილებებით), მუხლი 5-2, პარაგრაფი 3; 2012 წლის ENCJ-ის დუბლინის დეკლარაცია, ინდიკატორი I.10; 2016 წლის კეიპტაუნის პრინციპები, პრინციპი 17

¹¹ [სახალხო დამცველმა აღნიშნა](#), რომ „იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში წარმართულმა პროცესმა ვერ შეძლო ობიექტური დამკვირვებლის დარწმუნება იმაში, რომ საბოლოოდ ყველაზე კომპეტენტური და კეთილსინდისიერი კანდიდატები წარედგინა საქართველოს პარლამენტს“. [სამოქალაქო აქტივისტები აღნიშნავენ](#), რომ ბევრი კანდიდატი დაკავშირებული იყო მოსამართლეთა გავლენიან ჯგუფთან და/ან წარსულში ჰქონდა მიღებული პოლიტიკურად მოტივირებული გადაწყვეტილება. [ვეროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეამ მოუწოდა პარლამენტს](#) „მიეღო კარგად დასაბუთებული გადაწყვეტილება“ და „ვინაიდან კანდიდატების კვალიფიკაციასთან დაკავშირებით გაჩნდა შეკითხვები... უნდა დაინიშნოს უზენაესი სასამართლოს მუშაობისთვის აუცილებელი მოსამართლეების მინიმალური რაოდენობა. დარჩენილი ვაკანსიები უნდა შეივსოს ახალი კანდიდატების სიის საფუძველზე, რომელსაც შესაბამისად შეიმუშავებს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო...“

¹² [სარჩელის](#) თანახმად, შერჩევის წესი არ გამორიცხავს თვითნებობის საფრთხეს, რადგან სადავო ნორმით გათვალისწინებული ფარული კენჭისყრა არ ავალდებულებს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს დაასაბუთოს თავისი გადაწყვეტილება, კერძოდ კი ის, თუ რატომ მიანიჭა უპირატესობა ერთ კანდიდატს და უარი უთხრა მეორეს. გასაჩივრების უფლების არ არსებობით კი უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატებს ერთმევათ შესაძლებლობა სასამართლო წესით ამტკიცონ მათ შერჩევაზე უარის თქმის არამართლობიერება. აღნიშნული წესი ვერ უზრუნველყოფს სამართლიან პროცესს და იმ კანდიდატებს, რომლებიც აკმაყოფილებენ კანონმდებლობით დადგენილ მოთხოვნებს, გაუმართლებლად უზღუდავს შესაძლებლობას, საკუთარი პროფესიული, თუ სხვა პიროვნული უპირატესობების შესაბამისად იყვნენ შერჩეულნი.

საქმის განხილვის დასრულებამდე.¹³ მოცემული ანგარიშის გამოქვეყნების დროისთვის, საქმის განხილვა დასრულებული არ არის.

კანონმდებლობა

2019 წლის 1 მაისს ცვლილებები შევიდა როგორც „საერთო სასამართლოების შესახებ“ ორგანულ კანონში ისე საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტში (შემდგომში „რეგლამენტი“), რის შედეგადაც დარეგულირდა უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შერჩევისა და დანიშვნის ახლად შემოღებული კონსტიტუციური პროცესი.¹⁴ კონსტიტუციის თანახმად, უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეები ინიშნებიან პარლამენტის მიერ და საკანონმდებლო ცვლილებით, იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს მიენიჭა მანდატი წარუდგინოს პარლამენტს კანდიდატები, დაამტკიცოს შერჩევის პროცესის კრიტერიუმები, პირობები და პროცედურები. პროცესის მთავარი ასპექტები მოითხოვდა დამატებით საკანონმდებლო აქტებს, თუმცა შერჩევის პროცესის განხორციელებაზე პასუხისმგებელმა ორგანოებმა ვერ ისარგებლეს მარეგულირებელი და პროცედურული უფლებამოსილებით და ვერ შეიმუშავეს სათანადო კანონმდებლობა.

ცვლილებების მიღებამდე ცოტა ხნით ადრე ODIHR-მა გამოაქვეყნა თავისი დასკვნა, რომელშიც შეფასებული იყო შემოთავაზებული ცვლილებების შესაბამისობა ეუთოს ვალდებულებებთან და სტანდარტებთან, ასევე მოსამართლეთა დანიშვნის სფეროში საერთაშორისო რეკომენდაციებთან.¹⁵ დასკვნაში ნათქვამი იყო, რომ შერჩევის პროცესის კრიტერიუმების, პირობების და პროცედურების განსაზღვრა მართალია დადებით განვითარებას წარმოადგენდა, შემოთავაზებული ცვლილებების პროექტი ვერ უზრუნველყოფდა საკმარისად ღია, გამჭვირვალე და დამსახურებებზე დაფუძნებულ შერჩევის სისტემას და არ იყო შესაბამისობაში საერთაშორისო სტანდარტებთან და რეკომენდაციებთან. საბოლოოდ მიღებულ ცვლილებებში ODIHR-ის რამდენიმე რეკომენდაცია გათვალისწინებული იქნა, თუმცა ძირითადი ხარვეზები მაინც დარჩება.

¹³ სახალხო დამცველმა მოითხოვა, რომ შუალედურ ზომებს არ ჰქონოდა გავლენა 20 კანდიდატის განხილვაზე, რაც სარჩელის შეტანის დროს მიმდინარეობდა.

¹⁴ იხ. [„ორგანული კანონი საერთო სასამართლოების შესახებ“](#) და [რეგლამენტის](#) საბოლოო კონსოლიდირებული ვერსია

¹⁵ ევროპის საბჭოს „ევროპულმა კომისიამ დემოკრატიისთვის სამართლის მეშვეობით“ (ვენეციის კომისიამ) ასევე გამოსცა თავისი დასკვნა კანონპროექტთან დაკავშირებით, მაშინდელი პარლამენტის თავმჯდომარის თხოვნით, სახელწოდებით [გადაუდებელი დასკვნა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების შერჩევასა და დანიშვნასთან დაკავშირებით](#), რომელიც 16 აპრილს გამოქვეყნდა და 2019 წლის 21-22 ივნისს დამტკიცდა ვენეციის კომისიის მიერ (2019 წლის ვენეციის კომისიის გადაუდებელი დასკვნა).

როგორც ODIHR-ის შეფასებაში აღინიშნა, კანონმდებლობა მკაფიოდ და საკმარისად არ განსაზღვრავს დანიშვნის პროცესში პარლამენტის როლს, თუმცა სავარაუდოდ ეს როლი მდგომარეობს დასახელებული კანდიდატების დამსახურების ხელახალ შეფასებაში. პარლამენტის იურიდიული კომიტეტი უფლებამოსილია დაადგინოს „კანდიდატის შესაბამისობა კონსტიტუციის და/ან სხვა კანონის მოთხოვნებთან“, ჩაატაროს ინდივიდუალური საჯარო გასაუბრებები კანდიდატებთან და წარადგინოს დასკვნები პლენარულ სხდომაზე კენჭისყრისათვის. იურიდიულ კომიტეტს და პლენარს სრული დისკრეციული უფლება აქვს უარყოს ან დაამტკიცოს ნებისმიერი კანდიდატი. კანონმდებლობის შეფასებისას ODIHR-ის ერთ-ერთი მთავარი მიგნება იყო ის, რომ მიღებული ცვლილებები არ ითვალისწინებს პარლამენტში დანიშვნის პროცესის პოლიტიზების თავიდან აცილების გარანტიებს, რაც შეიძლება მიღწეულ იქნას, მაგალითად, პარლამენტის როლის მკაცრი განსაზღვრით, რომ მან ზედამხედველობა გაუწიოს შესაბამისი პროცედურების დაცვას, ისეთი ღონისძიებების ნაცვლად, რომლებიც უთანაბრდება ყველა კანდიდატის ხელახლა შეფასებას კომპეტენტურობის და კეთილსინდისიერების კრიტერიუმების დაცვით.¹⁶

ნომინანტები, რომლებიც პლენარული კენჭისყრის დროს მიიღებენ ხმათა უმრავლესობას, დაინიშნებიან უზენაეს სასამართლოში. ვაკანსიის დარჩენის შემთხვევაში, იუსტიციის უმაღლესი საბჭო წარადგეს დამატებით კანდიდატებს პირველადი შემოკლებული სიიდან და თუ ვაკანსია კვლავ დარჩება თავისუფალი, 1 თვის განმავლობაში პროცესი თავიდან დაიწყება.¹⁷ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ 26 დეკემბერს კენჭი უყარა შემოკლებული სიიდან ექვსი დამატებითი კანდიდატის ნომინირებას, რათა შეავსონ დარჩენილი ექვსი ვაკანტური ადგილი. ნომინანტების სია გაეგზავნა პარლამენტს განსახილველად.

¹⁶ [2019 წლის ODIHR-ის დასკვნა](#), პარაგრაფები 13 და 82-84; იხილეთ აგრეთვე ვენეციის კომისია, [დასკვნა მოსამართლეთა დანიშვნასთან დაკავშირებით](#) (2007 წ.), CDL-AD(2007)028-e, პარაგრაფები 10-11; ევროპის საბჭო, [მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია CM/Rec\(2010\)12 წევრ სახელმწიფოებს მოსამართლეების შესახებ](#): დამოუკიდებლობა, ეფექტურობა და პასუხისმგებლობები, 17 ნოემბერი 2010წ., პარაგრაფი 46; [OSCE/ODIHR-ის კვივის რეკომენდაციები აღმოსავლეთ ევროპაში, სამხრეთ კავკასიაში და ცენტრალურ აზიაში მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის შესახებ](#) (2010წ.), პარაგრაფი 8; [1998 წლის ევროპული ქარტია მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ](#), პარაგრაფი 1.3; [ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო, დასკვნა № 10 \(2007\)](#) სამოსამართლო საბჭოს საზოგადოების სამსახურში ყოფნის შესახებ, პარაგრაფი 48 და რეკომენდაცია D(b); [დასკვნა № 18 \(2015\) თანამედროვე დემოკრატიაში სასამართლო ხელისუფლების ადგილის და მისი ურთიერთობის შესახებ სახელმწიფო ხელისუფლების სხვა ორგანოებთან თანამედროვე დემოკრატიაში](#), პარაგრაფი 15.

¹⁷ საკონსტიტუციო სასამართლოში შეტანილი სარჩელით სახალხო დამცველმა მოითხოვა საქმის განხილვის პერიოდში დებულებების დროებით შეჩერება, მათ შორის 20 ვაკანტურ პოზიციაზე დანიშვნის პირველადი პროცესის მერე შესავსებ პოზიციებზე კანდიდატების შერჩევის შეჩერება.

მზადება გასაუბრებისთვის

იურიდიული კომიტეტი შედგება მინიმუმ 10 წევრისგან, რაც პროპორციულია ფრაქციების და იმ პარლამენტის წევრების რაოდენობისა, რომლებიც არ ეკუთვნიან ფრაქციებს. ამჟამად კომიტეტში 19 ადგილია, თუმცა მოსმენის დაწყებისას, შევსებული იყო 15 ადგილი: 10 „ქართული ოცნებიდან“, მათ შორის თავმჯდომარე, 3 „ევროპული საქართველოდან“, 1 „პატრიოტთა ალიანსიდან/სოციალ-დემოკრატებიდან“ და 1 დამოუკიდებელი პარლამენტარი.¹⁸ 3 წევრი, ანუ 20 პროცენტი ქალია. მოსმენის მიმდინარეობისას, კომიტეტში 2 ადგილი გათავისუფლდა.¹⁹

იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ განაცხადები და კანდიდატების მონაცემთა გადამოწმებული მასალები, კანონის შესაბამისად, მიაწოდა პარლამენტს.²⁰ იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს საკუთარი ინიციატივით (კანონით სავალდებულო არ არის), არ მიუწოდებია კანდიდატების შეფასება ან შეჯერებული ინფორმაცია პარლამენტისათვის აღნიშნულის შედეგად პარლამენტი არ იყო ინფორმირებულუ თუ რის საფუძველზე განხორციელდა ნომინირება. განაცხადები და გადამოწმებული მონაცემები მასალები გამოქვეყნდა პარლამენტის ვებგვერდზე, კანონის შესაბამისად, რამაც ხელი შეუწყო პროცესის გამჭვირვალობას.

კომიტეტს ევალება სამუშაო ჯგუფის შექმნა მანდატის შესასრულებლად. ჯგუფი შედგებოდა 13 წევრისგან, მათ შორის თითო წარმომადგენელი თითო საპარლამენტო ფრაქციიდან, ერთი დამოუკიდებელი პარლამენტარი, სამართლებრივი დახმარების ხელმძღვანელი და ორი აკადემიკოსი. სამი წევრი, ანუ 23 პროცენტი იყო ქალი. კომიტეტის სხდომაზე ჯგუფს დაევალა 10 დღეში შეეფასებინათ თითოეული კანდიდატის შესაბამისობა მინიმალურ მოთხოვნებთან (ასაკი, გამოცდილება და განათლება).²¹ ამ შეზღუდული მანდატის წინააღმდეგი იყვნენ ოპოზიციონერი პარლამენტარები და მმართველი პარტიის წევრი პარლამენტარი, რომელმაც მოუწოდა სამუშაო ჯგუფს გაეწიათ დახმარება კანდიდატების დამსახურების შემოწმებაში.²²

¹⁸ 19 ადგილის გადანაწილება: 13 „ქართული ოცნება“, 3 „ევროპული საქართველო“, 1 „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“, 1 „პატრიოტთა ალიანსი/სოციალ-დემოკრატები“ და 1 დამოუკიდებელი დეპუტატი; ოთხი ვაკანტური ადგილი გადანაწილებულია: 3 „ქართული ოცნებისთვის“ და 1 „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობისთვის“.

¹⁹ „ქართული ოცნების“ წარმომადგენელმა კომიტეტის წევრმა დატოვა პარლამენტი გასაუბრების სხდომაზე კომიტეტის სხვა წევრთან დაპირისპირების შემდეგ და „ევროპული საქართველოს“ ერთმა წევრმა ოფიციალურად გაითხოვა კანდიდატურა კომიტეტიდან ოფიციალური მიზეზის გაცხადების გარეშე. ეს ადგილები რჩება თავისუფალი გასაუბრების დარჩენილი პროცესის მანძილზე.

²⁰ პარლამენტის მოთხოვნის და მათი ვალდებულების საფუძველზე, დაეცვათ პერსონალური მონაცემები, პარლამენტში გადაიგზავნა ჯანმრთელობის ცნობები.

²¹ კომიტეტს არ დაუმტკიცებია სამართლებრივი ინსტრუმენტი სამუშაო ჯგუფის შემადგენლობის, ტექნიკური წინადადების, უფლებამოსილებისა და პროცედურების განსაზღვრის მიზნით.

²² მიუხედავად იმისა, რომ პარლამენტის რეგლამენტის 205-ე მუხლის თანახმად, სამუშაო ჯგუფი მანდატის განხორციელებაში ეხმარება კომიტეტს, კომიტეტის თავმჯდომარემ ჯგუფის მანდატის

„ევროპულმა საქართველომ“ საჯარო ბიოკოტი გამოუცხადა ჯგუფს მისი შეზღუდული მანდატის და სამოქალაქო საზოგადოების გამორიცხვის გამო და სამოქალაქო საზოგადოების ჯგუფებმა საჯაროდ გააკრიტიკეს მათი გამორიცხვა და წარადგინეს სამუშაო ჯგუფის შემადგენლობის და მანდატის გაფართოვების წინადადება.²³ სახალხო დამცველმა და საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის თავმჯდომარემ უარი თქვეს მიწვევაზე, ყოფილიყვნენ ჯგუფის წევრები.

სამი დახურული შეხვედრის შემდეგ, სამუშაო ჯგუფმა მოახსენა კომიტეტს, რომ მათ არ შეუძლიათ კანდიდატების უმეტესობის განათლების დონის განსაზღვრა, ვინაიდან მათი დოკუმენტები გაცემულია განათლების ძველი სისტემის დროს. კომიტეტმა სთხოვა განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნულ ცენტრს დაედასტურებინა, თუ ფლობდნენ კანდიდატები მაგისტრის ხარისხს სამართალში, რაც მინიმალურ მოთხოვნად იყო განსაზღვრული. გამოვლენილი დარღვევების გამო, განათლების ცენტრს ასევე ეთხოვა დაემოწმებინა ერთ-ერთი კანდიდატის, გენერალური პროკურორის დოკუმენტები. მოთხოვნილი ინფორმაციის მიღებამდე, 20 სექტემბერს სამუშაო ჯგუფმა წარადგინა დასკვნა, რომ ყველა კანდიდატი აკმაყოფილებდა შესაბამისობის კრიტერიუმებს.²⁴ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ და პარლამენტმა არ მიიღო საკმარისი ზომები რათა გაეწიათ ზედამხედველობა კანდიდატების განათლების გაწერილი კრიტერიუმის დასაკმაყოფილებლად. შედეგად, რიგ კანდიდატებთან გასაუბრების დროს აღინიშნა საჯარო დაპირისპირება და ხანგრძლივი გამოკითხვა იურიდიული განათლების დონესთან დაკავშირებით.²⁵ რამდენიმე კვირის შემდეგ, გასაუბრების პროცესის დასასრულს, განათლების ცენტრმა გასცა მოთხოვნილი ინფორმაცია, თუმცა შინაარსი არ გასაჯაროვებულა და არ გამოქვეყნებულა პარლამენტის ვებგვერდზე.²⁶

შეზღუდვა გაამართლა იმით, რომ კანონის თანახმად სამუშაო ჯგუფს არ აქვს უფლებამოსილება შეაფასოს მოსამართლეობის კანდიდატების კომპეტენცია და კეთილსინდისიერება.

²³ იხ. [ევროპული საქართველოს თავმჯდომარის განცხადება](#) და კოალიციის [იურიდიული კომიტეტის მიერ სამუშაო ჯგუფის დაკომპლექტების შეფასება](#).

²⁴ სამუშაო ჯგუფის მიგნებები ოფიციალურად არ გამოქვეყნებულა, თუმცა აისახა სხდომის ოქმებში. დასკვნას ხელი არ მოაწერა დამოუკიდებელმა დეპუტატმა, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ დეპუტატმა და „პატრიოტთა ალიანსის/სოციალ-დემოკრატების“ წარმომადგენელმა დეპუტატმა.

²⁵ სახალხო დამცველის [საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატების იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ შერჩევის მონიტორინგის ანგარიში](#) და დამოუკიდებელი და გამჭვირვალე მართლმსაჯულებისთვის კოალიციის [განცხადება](#) აყენებს საკითხს სავალდებულო იურიდიული განათლების დონის შესახებ, რომელსაც რიგი კანდიდატები არ ფლობენ, მათ შორის გენერალური პროკურორი და საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარე. კოალიციამ მოუწოდა პარლამენტს შეეჩერებინა გენერალური პროკურორის კანდიდატურის განხილვა მისი იურიდიული განათლების დამოწმებამდე და გასაუბრების დროს, ოპოზიციის წარმომადგენელმა დეპუტატმა მოხსნა თავისი კანდიდატურა (გადადგა დაკავებული თანამდებობიდან).

²⁶ კომიტეტმა ODIHR-ს მიაწოდა განათლების ცენტრის პასუხის ასლი. ცენტრმა დაადასტურა, რომ 16 კანდიდატს ჰქონდა სამართლის მაგისტრის ექვივალენტური განათლება, ერთმა, სასამართლოს გადაწყვეტილებით გააუქმა ცენტრის გადაწყვეტილება. ცენტრმა აღნიშნა, რომ საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარეს არ ჰქონდა შესაბამისი უმაღლესი იურიდიული განათლება. ამასთან,

რეგლამენტის თანახმად, კომიტეტის თავმჯდომარე, კომიტეტის წევრებთან თანამშრომლობით, განსაზღვრავს გასაუბრების პროცედურას. კომიტეტმა დაამტკიცა პროცედურა, რომელშიც განისაზღვრა გასაუბრების სტრუქტურა და თანმიმდევრობა და ამავდროულად აღმოიფხვრა იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში გამართულ გასაუბრებაზე გამოვლენილი რამდენიმე ხარვეზი. თუმცადა, მიღებული ზომები არ აღმოჩნდა საკმარისად ყოვლისმომცველი. ამასთან, პროცედურის დამტკიცებისას ადგილი ჰქონდა ტექნიკურ უზუსტობას - ნაცვლად, მოთხოვნისამებრ, კომიტეტის წევრებთან კონსულტაციისა, თავმჯდომარემ კონსულტაცია გაიარა საპარლამენტო ფრაქციებთან ხოლო კომიტეტის დამოუკიდებელ წევრებთან კონსულტაცია არ გამართულა.²⁷ კომიტეტის წევრების უმრავლესობამ ხმა მისცა კონსულტაციის შედეგად შემუშავებული პროცედურის დამტკიცებას. კომიტეტის დამოუკიდებელი წევრი ეწინააღმდეგებოდა არსებულ პროცედურებსა და კონსულტაციის გარეშე მის განხილვას. ამასთან, პროცედურები არ დამტკიცებულა წერილობითი იურიდიული ინსტრუმენტის საშუალებით და არც ასახულა სხდომის ოქმში, რითაც შეიზღუდა პროცესის სამართლებრივი სანდოობა და გამჭვირვალობა.

პროცედურა იყო შემდეგი: დღის მანძილზე შედგებოდა ინტერვიუ ერთ-ორ კანდიდატთან; 12 საპარლამენტო ფრაქციისთვის (არა კომიტეტის წევრებისთვის) გამოყოფილი იყო 20 წუთი, 60 წუთი ყველა დამოუკიდებელი პარლამენტარისთვის და 75 წუთი 5 მოწვეული წარმომადგენლისთვის (იხ. შემდეგი აბზაცი); განსაზღვრული იყო შეკითხვების დასმის თანმიმდევრობა, რომელიც იწყებოდა ფრაქციებით (ფრაქცია „ქართული ოცნება“ პირველი), შემდეგი იყო დამოუკიდებელი პარლამენტარები და ბოლოს მოწვეული წარმომადგენლები. ფრაქციას შეეძლო გამოუყენებელი დროის გადაცემა იგივე პარტიის სხვა ფრაქციისთვის და პარლამენტის წევრს შეეძლო კანდიდატისთვის გაეწყვეტინებინა პასუხი და დაესვა დამაზუსტებელი კითხვები.²⁸ არასათანადოდ შემუშავებულმა, არასრულყოფილმა პროცედურებმა გამოიწვია ან შესაძლებელი გახადა გასაუბრების დროს ადგილი ჰქონოდა დისკურსს და კამათს პროცედურულ საკითხებზე. გარდა ამისა, თავმჯდომარე პერიოდულად ერთპიროვნულად აცხადებდა წესებს და პროცედურებს გასაუბრების პროცესის მიმდინარეობისას.²⁹

ცენტრმა ვერ შეძლო განეხილა და დაემოწმებინა გენერალური პროკურორის დიპლომი, ვინაიდან მან არ მიმართა ცენტრს მიუხედავად იურიდიული კომიტეტის მოთხოვნისა, წარედგინა დოკუმენტაცია.

²⁷ პარლამენტის სპიკერმა კონსულტაცია გაიარა პარლამენტართან, რომელიც არ არის კომიტეტის წევრი.

²⁸ დამოუკიდებელი პარლამენტარი ვერ მიიღებდა ფრაქციის გამოუყენებელ დროს და მოწვეულ წარმომადგენლებს არ შეეძლოთ კანდიდატის პასუხის შეწყვეტა და დამაზუსტებელი შეკითხვების დასმა.

²⁹ წესები, როგორცაა დრო და შეკითხვის დასმის წესი და საჯარო დასწრება, გაქდურდა ადგილზე; მაგალითად, თავმჯდომარემ ერთპიროვნულად გადაწყვიტა დაეწესებინა აკრძალვა იმ

დადებითი ნაბიჯი, რამაც გასაუბრების ინკლუზიურობას და გამჭვირვალობას შეუწყო ხელი იყო გასაუბრებაზე დასწრებისა და პროცესში მონაწილეობის მისაღებად სახალხო დამცველის, ადვოკატთა ასოციაციის, სამართლებრივი დახმარების, აკადემიური საზოგადოების და სამოქალაქო სექტორის წარმომადგენლების მოწვევა.³⁰ მათი მხრიდან შეკითხვების დასმის წესი უფრო მკაცრი იყო, რომელმაც არ მისცა მათ საშუალება დაესვათ დამაზუსტებელი ან დამატებითი შეკითხვები.

გასაუბრების გამჭვირვალობა

პირველად, პარლამენტმა მიიღო მანდატი გაემართა საჯარო გასაუბრება უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატების დასანიშნად.³¹ გასაუბრება გამოირჩეოდა მაღალი გამჭვირვალობით, რამაც მისცა საზოგადოებას და სამოქალაქო სექტორს საშუალება შეეფასებინა კანდიდატების დამსახურება და შესაბამისობა. კანონის თანახმად, გასაუბრების დღის წესრიგი გამოქვეყნდა 3 დღით ადრე. კომიტეტის დარბაზში ადგილები საკმარისი იყო, მორგებული შესასვლელით განსაკუთრებული საჭიროების მქონე პირებისთვის და დაშვებით ჟურნალისტებისათვის.³² ამასთან, ODIHR-ის მუდმივი დასწრების პარალელურად, საერთაშორისო საზოგადოება პერიოდულად ესწრებოდა მოსმენებს. კანონის მოთხოვნისამებრ, გასაუბრება გადაიციმოდა ტელევიზიის პირდაპირი ეთერით, ასევე პარლამენტის ვებგვერდსა და Facebook გვერდზე. პარლამენტის ვებგვერდზე აიტვირთა ვიდეოები.³³ კანონის შესაბამისად, გასაუბრების ოქმები ვადების დაცვით გამოქვეყნდა, თუმცა იყო მოკლე და მოიცავდა მხოლოდ ტექნიკურ ინფორმაციას; პარლამენტის ვებგვერდზე მოცემული იყო სიახლე თითოეულ გასაუბრებაზე, რომელიც მოიცავდა თემატურ შეკითხვებთან დაკავშირებულ ინფორმაციასაც.

პარლამენტმა გამოაცხადა, რომ მოსმენა საჯაროა და გამოაქვეყნა საკონტაქტო ინფორმაცია, თუმცა მოქალაქეთა მხოლოდ მცირე რაოდენობა დაესწრო სხდომებს.

მოქალაქეებზე, რომლებიც პირდაპირ უსვამდნენ შეკითხვებს კანდიდატებს, შეკითხვების წინასწარი გადამოწმების გარეშე.

³⁰ რეგლამენტის თანახმად, კომიტეტს შეუძლია მოიწვიოს დაინტერესებული პირები საზოგადოებიდან და მისცეს მათ სიტყვის უფლება. აკადემიურ საზოგადოებას წარმოადგენდნენ სამართლის სხვადასხვა აკადემიკოსები. სამოქალაქო საზოგადოება წარმოდგენილი იყო დამოუკიდებელი და გამჭვირვალე მართლმსაჯულებისათვის კოალიციით, რომელიც ქოლგა ორგანიზაციაა 40 არასამთავრობო ორგანიზაციისათვის.

³¹ რეგლამენტის მუხლი 34 (3) და 205 (3).

³² მედია არ იყო დაშვებული გასაუბრების დარბაზში ორ დეპუტატს შორის მწვავე დაპირისპირებიდან და გასაუბრების გაგრძელებიდან დაახლოებით 1 საათის მანძილზე.

³³ მიკროფონებს აკონტროლებდა თავმჯდომარე და რიგ შემთხვევაში, მიზანმიმართულად არ რთავდა ან არ თიშავდა პარლამენტარის მიკროფონებს, რომ აუდიო ჩანაწერში არ მოხვედრილიყო შინაარსი, განსაკუთრებით პოლიტიკური დებატების ან ცხარე დისკუსიების დროს, რომელშიც, შესაძლოა ასევე ჩართული ყოფილიყო თავმჯდომარე.

დასწრების პროცედურებისა და პარამეტრების ნაკლებობის გამო, ადგილი ჰქონდა რამდენიმე ინციდენტს თავმჯდომარესა და კერძო პირებს შორის (ან თავმჯდომარესა და პარლამენტის წევრებს შორის, რომლებიც მოქალაქეების სახელით საუბრობდნენ), რომლებსაც შეეზღუდათ ან დაგვიანებით მიეცათ პარლამენტში შესვლის ან გასაუბრებაზე დასწრების საშუალება.³⁴ მეტიც, საზოგადოების დაშვებას არათანმიმდევრულად აკონტროლებდა თავმჯდომარე, რომელმაც კიდევ უფრო გაამწვავა საკითხი.³⁵ ამას გარდა, გენერალურ პროკურორთან გასაუბრებისას, პოლიციამ შეზღუდა ან გაუმართლებლად შეაფერხა საზოგადოების, ჟურნალისტებისა და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლების დაშვება შენობაში, მიუხედავად საშვებისა. თავმჯდომარის რეაგირება სიტუაციის მოსაგვარებლად არაეფექტური იყო.

გასაუბრების მიმდინარეობისას რამდენიმე დღის განმავლობაში, კონკრეტული კანდიდატების ან კანდიდატების ჯგუფის წინააღმდეგ პარლამენტის გარეთ, დამოუკიდებელი ადვოკატების, სამოქალაქო ინციტივების და პოლიტიკური აქტივისტების მიერ გაიმართა მცირე მასშტაბიანი, მაგრამ ხმაურიანი პროტესტი რომელიც წარიმართა ინციდენტების გარეშე.

გასაუბრება კანდიდატებთან

კანდიდატებთან გასაუბრება იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მხრიდან კანდიდატების წარდგენიდან 2 კვირაში, 23 სექტემბრიდან 8 ნოემბრამდე გაიმართა, ანბანური თანმიმდევრობით. თავმჯდომარეს არ გამოუცხადებია გასაუბრების მიზანი, მასშტაბი და პროცედურები, თუმცა პერიოდულად აცნობებდა კანდიდატებს, რომ მათ კრიტიკულ შეკითხვებს დაუსვამდნენ. გასაუბრება, საშუალოდ, ცხრა საათს გრძელდებოდა, ექვსი საათი სტრუქტურირებულად განსაზღვრული და აგრეთვე დამატებით გამოყოფილი დრო.³⁶ ამან შესაძლებელი გახადა კანდიდატების სიღრმისეული გამოკითხვა. გასაუბრების ოფიციალური, სრულყოფილი პროცედურების არარსებობამ საფრთხე შეუქმნა გასაუბრების წესრიგსა და წარმოშვა ზედმეტი დამაბულობა პროცესის დროს.

³⁴ დაპირისპირების თემას წარმოადგენდა იყო თუ არა საჭირო წინასწარი ავტორიზაცია მოქალაქეებისთვის გამოყოფილ ადგილზე შესასვლელად, ჰქონდათ თუ არა მოქალაქეებს უფლება დაესვათ შეკითხვა ან გაეკეთებინათ განცხადება და ა.შ. ინციდენტში მონაწილეობდნენ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს არამოსამართლე წევრები, თბილისის მერიის მრჩეველი და რამდენიმე მოქალაქე, რომელიც დაინტერესებული იყო რამდენიმე კონკრეტული კანდიდატის გასაუბრებაზე დასწრებით.

³⁵ თავმჯდომარე იყო დამთმობი ან მკაცრი მოქალაქეების დასწრებასთან დაკავშირებით მთავარ დარბაზში, თუმცა მისი პოზიცია განსხვავებული იყო აივანზე მდებარე ადგილებთან მიმართებაში, იმის მიხედვით თუ ვინ ცდილობდა დასწრებას და/ან რომელი კანდიდატის ინტერვიუ მიმდინარეობდა.

³⁶ ყველაზე ხანმოკლე გასაუბრება გაგრძელდა 6.5 საათს, ყველაზე ხანგრძლივი - 11.5 საათს, ხანდახან ხანგრძლივი პერიოდის მანძილზე შესვენების გარეშე.

კანონით მოთხოვნილია კომიტეტის წევრების უმრავლესობის კვორუმი სხდომის დაწყებისას და კენჭისყრისას, თუმცა არა მთელი გასაუბრების მანძილზე. შედეგად, დასწრება იყო დაბალი. მინიმუმ ხუთი სხდომა ოფიციალურად გაიხსნა სამართლებრივად კვორუმის გარეშე, განსაკუთრებით გასაუბრებების ბოლო კვირას. მეტიც, მაშინ როცა რიგი კანდიდატები იწვევდა მაღალ ინტერესს და დასწრებას, სხვა შემთხვევაში გასაუბრების პროცესს თავმჯდომარესთან ერთად უმეტესად ესწრებოდა მხოლოდ კომიტეტის ერთი, ორი ან არცერთი წევრი.³⁷ კომიტეტის წევრების გაცდენა ცდებოდა პარტიულობას და შედეგად, ხშირად უნებურად, მეორდებოდა შეკითხვები.

სამწუხაროდ, დასწრება ყველაზე დაბალი იყო დღის ბოლოს, როდესაც შეკითხვებს სვამდნენ სახალხო დამცველის, სამოქალაქო საზოგადოების, სამართლის სპეციალისტების და აკადემიის წარმომადგენლები. ამით საფრთხე შეექმნა ამ მონაწილეთა მოწვევის მნიშვნელოვან სარგებელს. გარდა ამისა, კომიტეტის წევრები, რომლებიც ესწრებოდნენ გასაუბრებას, ხშირად არ უსმენდნენ კანდიდატებს, რომლებიც შეკითხვებს პასუხობდნენ, რადგან ამ დროს იყენებდნენ ელექტრო მოწყობილობებს (მათ შორის, უყურებდნენ ვიდეოებს) ან საუბრობდნენ ერთმანეთთან ან ტელეფონზე. ვინაიდან, კომიტეტის წევრები პასუხისმგებლები იყვნენ შეეფასებინათ კანდიდატები და რეკომენდაცია გაეცათ მათ დანიშნაზე, მათი დაუსწრებლობა და უყურადღებობა გასაუბრებისას, დანიშნის პროცესში ინფორმირებული გადაწყვეტილების მიღების მიზანს ეჭვქვეშ აყენებდა.

მიუხედავად იმისა, რომ რეგლამენტი საკომიტეტო მოსმენისას ითვალისწინებს კანდიდატებისთვის კომიტეტის წევრებისგან შეკითხვების დასმას, მოსმენა იყო დე ფაქტო კვაზი-პლენარული, ვინაიდან პარლამენტის ყველა წევრს შესთავაზეს შეკითხვის დასმას. პარლამენტარები ყველა საპარლამენტო პარტიიდან, ასევე დამოუკიდებელი პარლამენტარები, რომლებიც არ არიან კომიტეტის წევრები, დაესწრნენ ყველა ან უმეტესობა გასაუბრებას და მიიღეს აქტიური მონაწილეობა. პარლამენტის წევრი ინტერვიუერების თითქმის ნახევარი არ იყო კომიტეტში და ხშირად დომინირებდნენ მათთვის დათმობილ დროს.³⁸ მიუხედავად იმისა, რომ ამ მიდგომამ მისცა საშუალება პარლამენტის წევრებს უკეთ გასცნობოდნენ კანდიდატებს და დაეღალათ შეკითხვებით, ეს არ შეესაბამებოდა შეცვლილ კანონმდებლობას და

³⁷ გასაუბრების ბოლო კვირაში კომიტეტის წევრების დასწრება განსაკუთრებით დაბალი იყო, ფრაქციები ტოვებდნენ მათთვის გამოყოფილ დროს და დღის მანძილზე წევრების ძალიან მცირე რაოდენობა იყო წარმოდგენილი. დასწრება ამ ეტაპზე სადავო საკითხი გახდა.

³⁸ ყველა გასაუბრებაზე, 65 დეპუტატიდან (კომიტეტის წევრები და არაწევრები) შეკითხვებს გასაუბრების მანძილზე სვამდა დაახლოებით 15 პარლამენტარი. რიგ შემთხვევაში შეკითხვებით დომინირებდა რამდენიმე დეპუტატი, მაშინ როცა სხვა ფრაქციები გამოუყენებელ დროს (ხანდახან სამმაგსაც) გადასცემდნენ სხვებს.

გავლენა ჰქონდა კომიტეტის წევრების შესაძლებლობაზე, შეესრულებინათ საკუთარი როლი.³⁹

კარგი საერთაშორისო პრაქტიკის მიხედვით, უმნიშვნელოვანესია მიკერძოებული პოლიტიკის გავლენის თავიდან აცილება მოსამართლეების უმაღლეს სასამართლო ინსტანციაში დანიშნისას⁴⁰ და „უწყება, რომელიც იღებს გადაწყვეტილებას მოსამართლეების შერჩევასა და კარიერაზე უნდა იყოს აღმასრულებელი და საკანონმდებლო უფლებამოსილებისაგან დამოუკიდებელი“.⁴¹ გარდა ამისა, თუ მოსამართლის დანიშნის საბოლოო გადაწყვეტილება არ მიიღება დამოუკიდებელი სასამართლო საბჭოს მიერ, რეკომენდებულია, რომ ეს გადაწყვეტილება, გარანტირებულად, მიიღებოდეს მხოლოდ ობიექტური კრიტერიუმების საფუძველზე.⁴² საქართველოს კანონმდებლობით არ არის განსაზღვრული დანიშნის პროცესში მიკერძოებული პოლიტიკის გავლენისგან დაცვის შესაბამისი მექანიზმი და პრაქტიკაში, პარლამენტის წევრები ყველა პოლიტიკური სპექტრიდან გასაუბრებას იყენებდნენ როგორც პოლიტიკურ პლატფორმას.⁴³ პარლამენტარებისთვის გამოყოფილი დროის მნიშვნელოვანი ნაწილი გამოყენებული იყო პოლიტიკური განცხადებების გასაკეთებლად და/ან პოლიტიკური შეკითხვების დასასმელად, რომლებიც მხარს უჭერდნენ ან აკრიტიკებდნენ არსებულ ან წინა მთავრობას ან იწვევდნენ კანდიდატებს მსგავსი განცხადებების გასაკეთებლად.

კანონმდებლობა არ უკრძალავს და პარლამენტარებს არ შეუკავებიათ თავი კონკრეტული კანდიდატების მხარდასაჭერისგან ან პირიქით. კერძოდ, მმართველი პარტიის ფრაქცია უსვამდა ნაკლებ კრიტიკულ შეკითხვებს რიგ კანდიდატებს, რომლებიც მიჩნეული იყო მათთვის სასურველ კანდიდატებად, მათ შორის

³⁹ რეგლამენტის თანახმად, კომიტეტი წარმართავს გასაუბრების პროცესს, თუმცა ასევე ანიჭებს დისკრეციულ უფლებას კომიტეტს მოიწვიონ სხვები შეკითხვების დასასმელად.

⁴⁰ 2019 წლის ODIHR-ის დასკვნა, პარაგრაფი 26, 28 და 82-84. ასევე იხ. ევროპის საბჭოს, [ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს, დასკვნა № 18 \(2015\) სასამართლო ხელისუფლების ადგილის და მისი ურთიერთობის შესახებ სახელმწიფო ხელისუფლების სხვა ორგანოებთან თანამედროვე დემოკრატიაში](#), პარაგრაფი 15 და ვენეციის კომისიის [დასკვნა მოსამართლეთა დანიშნისთან დაკავშირებით](#) (2007წ.) CDL-AD (2007) 028-e, პარაგრაფი 12 და 47.

⁴¹ ევროპის საბჭო, მინისტრთა კომიტეტის [რეკომენდაცია CM/Rec\(2010\)12 წევრ სახელმწიფოებს მოსამართლეების შესახებ: დამოუკიდებლობა, ეფექტურობა და პასუხისმგებლობები](#), 17 ნოემბერი 2010წ., პარაგრაფი 46;

⁴² CCJE, [დასკვნა № 1 \(2001\) სასამართლო ხელისუფლების სტანდარტებისა და მოსამართლეთა გათავისუფლების აკრძალვის შესახებ](#), პარაგრაფი 37 და ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო, [დასკვნა № 18 \(2015\) სასამართლო ხელისუფლების ადგილის და მისი ურთიერთობის შესახებ სახელმწიფო ხელისუფლების სხვა ორგანოებთან თანამედროვე დემოკრატიაში](#), პარაგრაფი 15.

⁴³ გასაუბრების პირველ ეტაპზე თავმჯდომარემ გააფრთხილა პარლამენტარები „არ გამოეყენებინათ პოლიტიკური კონტექსტი“, მაგრამ ეს გაფრთხილება გათვალისწინებული არ იყო და მოწოდებები შეწყდა.

გენერალურ პროკურორსა და საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარეს.⁴⁴ ამავდროულად, ყველა პოლიტიკური სპექტრის წარმომადგენელი პარლამენტარი, თუმცა განსაკუთრებით ოპოზიცია და დამოუკიდებელი პარლამენტარები, ხშირად აკრიტიკებდნენ კანდიდატებს, დასცინოდნენ მათ პასუხებს, შეურაცხყოფას აყენებდნენ და მკაცრად აკრიტიკებდნენ მათ წარსულ სასამართლო გადაწყვეტილებებს. გასაუბრების დროს და მედიაში მკაცრი და ხშირ შემთხვევაში ვრცელი განცხადებები გაკეთდა კონკრეტული კანდიდატების (ან კანდიდატების ჯგუფის) მიკერძოებულობის და არაკეთილსინდისიერების შესახებ, რომ აღნიშნული კანდიდატები მოექცნენ პოლიტიკური გავლენის ქვეშ, არ არიან სანდო და არ იმსახურებენ უზენაეს სასამართლოში ყოფნას, ან რომ ხმას არ მისცემდნენ მათ. პარლამენტარებმა გააკრიტიკეს დანიშვნის პროცესი ან ცადეს გამოეწვიათ კანდიდატები პროცესის გასაკრიტიკებლად.⁴⁵

მიუხედავად პოლიტიკური ქვეტექსტებისა, შეკითხვები მომდინარე ყველა პოლიტიკური სპექტრიდან იყო გამომწვევი და კრიტიკული, თუმცა რიგ შემთხვევებში ის ხდებოდა დამაბული და აგრესიული. შეკითხვები ხშირად ორიენტირებული იყო საჯარო ინტერესიდან გამომდინარე ისეთ საკითხებზე, როგორცაა კანდიდატების კეთილსინდისიერება ან სასამართლო სისტემაში მათი როლი. ამით პარლამენტარები ეჭვქვეშ აყენებდნენ მათ დამოუკიდებლობას. კანდიდატები გამოკითხეს დაწვრილებით მოსამართლეებზე პოლიტიკური წნეხის, გავლენიან მოსამართლეთა ჯგუფის კუთვნილების და მრავალ გახმაურებულ სასამართლო გადაწყვეტილებებზე მათი მიუკერძოებლობის თაობაზე.

ციტირებდნენ რა მოსამართლის მიუკერძოებლობის ვალდებულებას, კანდიდატები ხშირად უარს ამბობდნენ შეკითხვაზე პასუხის გაცემაზე ან თავს არიდებდნენ პოლიტიკური ხასიათის შეკითხვებზე პასუხს იმ შემთხვევაშიც კი, თუ სადავო შეკითხვა ეხებოდა სასამართლო დამოუკიდებლობის ლეგიტიმურ საკითხს ან მოსამართლის სამართლებრივ პოზიციას საჯარო ინტერესის საკითხთან დაკავშირებით. კანდიდატებმა ასევე უარი თქვეს ეპასუხათ ისეთ შეკითხვებზე, რაც ეხებოდა მათი წარსული სასამართლო გადაწყვეტილებების შესახებ განმარტებას (რიგ შემთხვევაში - მიმდინარე საქმეებზე) ან კოლეგების მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებს, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ეს საქმეები სადავო იყო და ეჭვქვეშ აყენებდა მოსამართლის მიუკერძოებლობისა და მოტივის საკითხს.⁴⁶ რიგმა

⁴⁴ მმართველი პარტიის წარმომადგენელმა პარლამენტარებმა შეაქო კონკრეტული კანდიდატების გამოცდილება, გააკეთა მხარდამჭერი კომენტარები გამოკითხვისას, დასვა შეკითხვები, რომელიც უპირისპირდებოდა სხვების კრიტიკულ შეკითხვებს ან დასვა ისეთი შეკითხვები, რომელიც დაეხმარებოდა კანდიდატს, კარგი შთაბეჭდილება მოეხდინა სხვებზე.

⁴⁵ ოპოზიციის წარმომადგენელმა ერთმა დეპუტატმა გამოიყენა სრული დათმობილი დრო კანდიდატების გასაკრიტიკებლად, შეკითხვების დასმის გარეშე.

⁴⁶ კანდიდატები ხშირად ციტირებდნენ მოსამართლის უფლებას, არ განიხილონ სასამართლო გადაწყვეტილება, როგორც შეკითხვაზე თავის არიდების საფუძველს.

კანდიდატებმა პირდაპირ თქვეს უარი კონკრეტული ინტერვიუერის დასმულ შეკითხვებზე პასუხის გაცემაზე ინტერესთა კონფლიქტის საფუძვლით.⁴⁷ რამდენიმე შემთხვევაში პარლამენტარებმა ხელი შეუშალეს კანდიდატებს პასუხი გაეცათ მათ კრიტიკულ შეკითხვაზე, კომენტარები გააკეთეს კანდიდატის პასუხზე, სწრაფად დასვეს შეკითხვები ან განმეორებით დასვეს უპასუხოდ დატოვებული კითხვები.

საერთო ჯამში, მიუხედავად პოლიტიკური ხასიათისა, გასაუბრებამ დაფარა კანდიდატების დამსახურების შეფასებისათვის რელევანტური საკითხების ფართო სპექტრი.⁴⁸ გარდა ამისა, სახალხო დამცველის, სამოქალაქო საზოგადოების და სამართლის პროფესიისა და აკადემიის წარმომადგენლების მონაწილეობამ გაზარდა გასაუბრების ხარისხი, გაფართოვდა რა განხილული საკითხები და შემსუბუქდა პოლიტიკური თემები. მოწვეული წარმომადგენლები ესწრებოდნენ ყოველდღიურად და ნაწილი მათგანი ადგილზე იყო სრული გასაუბრებების მანძილზე. დადებითად შეიძლება შეფასდეს თავმჯდომარის მხრიდან სამოქალაქო ორგანიზაციებისთვის ნების მიცემა მიეწოდებინათ პარლამენტარებისათვის ბროშურები თითოეული კანდიდატის შესახებ კომპეტენციისა და კეთილსინდისიერების შესახებ ამომწურავი ინფორმაციით.⁴⁹ აღსანიშნავია, რომ პარლამენტარები ყველა პოლიტიკური მხრიდან ხშირად განიხილავდნენ და ციტირებდნენ ბროშურების შინაარს კანდიდატებისთვის კრიტიკული შეკითხვების დასმის დროს.⁵⁰

დადებითია, რომ თავმჯდომარემ ნება დართო კერძო პირებს წარედგინათ შეკითხვები კომიტეტისთვის. თავმჯდომარე აღნიშნულ შეკითხვებს კითხულობდა ყოველი გასაუბრების ბოლოს. თუმცა, შეკითხვის დასმის უფლების შესახებ ინფორმაცია გასაჯაროვებული არ იყო და მოქალაქეებს არ ჰქონდათ ინფორმაცია შეკითხვის

⁴⁷ გენერალურმა პროკურორმა უარი თქვა კოალიციის (არასამთავრობო ორგანიზაცია) წარმომადგენლის მიერ დასმულ შეკითხვებზე გამომდინარე მისი საჯარო ბრალდებისა, რომ გენერალური პროკურორი არ ფლობდა უმაღლეს იურიდიულ განათლებას. მოსამართლეობის კანდიდატმა უარი თქვა ეპასუხა ორი პარლამენტარის შეკითხვებზე, რომლებიც მონაწილეობდნენ წარსულ სასამართლო საქმეებში, რასაც კანდიდატი იხილავდა. თავმჯდომარემ მოუწოდა კანდიდატებს, რომ მათ არ მოეთხოვებოდათ შეკითხვებზე პასუხი გაეცათ, თუმცა რიგი პარლამენტარი აღნიშნავდა, რომ ეს პარლამენტის უპატივცემულობაა.

⁴⁸ შეკითხვები ასევე ეხებოდა შემდეგ თემებს: ადამიანის უფლებები, სასამართლო ეთიკა, სამართლებრივი ნორმები და პრინციპები, სასამართლო დოქტრინა, სასამართლო პრაქტიკა, საკონსტიტუციო კანონი, მართლმსაჯულების რეფორმა, პიროვნული ღირებულებები და კეთილსინდისიერება, გამოხატვის თავისუფლება, მართლმსაჯულებაში არსებული გამოწვევები, მიმდინარე სოციალური საკითხები, სასამართლო პრეცედენტები, მართლმსაჯულების მართვა, მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობა და სხვ.

⁴⁹ ფონდმა „ღია საზოგადოება საქართველო“ გამოაქვეყნა ბროშურის დეტალური მეთოდოლოგია; წყაროები მოიცავდა სოც. მედია აქტივობებს, საჯარო გამოსვლებს და ინტერვიუებს, ლექციებს, ტრენინგებს და მსგავს საგანმანათლებლო აქტივობებს, გამოქვეყნებულ სტატიებს, წიგნებს და სხვა აკადემიურ აქტივობებს და მოიცავდა სასამართლო გადაწყვეტილებებს და საჯარო აქტივობებს, კანდიდატის ფინანსურ მდგომარეობას, ინტერესთა კონფლიქტებს და დისციპლინურ საკითხებს.

⁵⁰ პარლამენტარებმა არ გამოიყენეს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ მიწოდებული ინფორმაცია.

წარდგენის მეთოდისა და პროცედურის შესახებ.⁵¹ ამასთან, თავმჯდომარე ამოწმებდა შეკითხვებს და ზოგადად, მნიშვნელობას არ ანიჭებდა მათ.⁵² კერძო პირებისგან რამდენიმე მოთხოვნა, პირდაპირ დაესვათ შეკითხვა კანდიდატისათვის უარყოფილი იყო, მიუხედავად იმისა, რომ კანონი აძლევს უფლებას თავმჯდომარეს სიტყვა მისცეს საზოგადოების წარმომადგენელს.

შეკითხვებისთვის დროის განსაზღვრამ მოსმენას სტრუქტურა შესძინა. თავმჯდომარეს ჰქონდა უფლება დაემატებინა დრო, როდესაც შეკითხვების ავტორის დრო იწურებოდა. თუმცა, დროის დამატების წესი არ იყო რეგულირებული და გამოიყენებოდა არათანმიმდევრულად და რიგ შემთხვევაში, დროის რამდენჯერმე დამატება აძლევდა საშუალებას პარლამენტარს მნიშვნელოვნად გადაეჭარბებინა გამოყოფილი დროისათვის. სხვა შემთხვევებში, თავმჯდომარე აიძულებდა პარლამენტარს დაესრულებინა შეკითხვებისთვის დამატებული დრო. ხშირი იყო კამათი თავმჯდომარესთან დროის დამატების თაობაზე, პარლამენტარები მოითხოვდნენ დამატებითი დროის უფლების თანაბარ გამოყენებას. დადებით ზომად შეიძლება შეფასდეს, ფაქტი, რომ იმ შემთხვევაში თუ პარლამენტარი ვერ ახერხებდა დასწრებოდა გასაუბრებას მისი ფრაქციისთვის გამოყოფილ დროს, მას ჰქონდა უფლება შეკითხვა დაესვა კანდიდატისთვის მოგვიანებით.

გასაუბრება საერთო ჯამში, მიმდინარეობდა მოწესრიგებულად, თუმცა იყო შემთხვევები, როდესაც თავმჯდომარემ არასათანადო რეაგირება მოახდინა ან უპასუხოდ დატოვა შეუსაბამო ქცევა და დაპირისპირებები. პარლამენტარების შეზღუდვის ნაკლებობამ მნიშვნელოვან სხდომებზე წესრიგი შეაფერხა. აღნიშნული სხვადასხვა ფორმით გამოიხატებოდა, პერიოდულად პარლამენტარები სიტყვას აწყვეტინებდნენ ერთმანეთს, აკრიტიკებდნენ ან დასცინოდნენ კანდიდატების პასუხებს ან შეურაცხყოფას აყენებდნენ მათ. პარლამენტარების ნაწილი ცხარე კამათში ჩაერთო, ადგილი ჰქონდა გადაძახილებს სხვა პარლამენტარებთან ან კანდიდატებთან. თავმჯდომარე პერიოდულად აფრთხილებდა დამსწრეებს, თუმცა სიტუაციის სრული და თანმიმდევრული კონტროლი ვერ შეძლო.⁵³ მეტიც, რამდენიმე მძაფრმა დაპირისპირებამ ხანგრძლივად შეაფერხა გასაუბრება და რამდენჯერმე საჭირო გახდა

⁵¹ საშუალოდ, თავმჯდომარემ თითოეულ გასაუბრებაზე მიიღო მოქალაქეების მხოლოდ რამდენიმე შეკითხვა. რამდენიმე დეპუტატმა დასვა შეკითხვა, რომელიც მათ მიიღეს პირდაპირ მოქალაქეებისგან ან სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლებისგან.

⁵² გაიცხრილა შეკითხვები, რომლებიც იყო შეუსაბამო ან განმეორებითი და რამდენიმეს პერეფრაზირება ან შესწორება მოახდინა თავმჯდომარემ. რიგ შემთხვევებში თავმჯდომარემ დასცინა შეკითხვების შინაარსს და ფორმას.

⁵³ თავმჯდომარის მოადგილე, რომელიც თავმჯდომარეს ანაცვლებდა მისი არ ყოფნის დროს, უფრო მკაცრ მიდგომას იყენებდა და გასაუბრებას მეტად აკონტროლებდა.

დაცვის ჩართვა. ორ პარლამენტარს შორის ერთ-ერთი ინციდენტის დროს ადგილი ჰქონდა სექსისტურ ქვეტექსტს, რაც ფიზიკური დაპირისპირებით დასრულდა.⁵⁴

რეგლამენტის 36-ე მუხლის თანახმად, კომიტეტის თავმჯდომარე ვალდებულია უფლებამოსილება განახორციელოს სამართლიანად და მიუკერძოებლად. მართალია, თავმჯდომარე, საერთო ჯამში, ინარჩუნებდა ნეიტრალურობას, რიგ შემთხვევებში მისი განცხადებები, კომენტარები და გაფრთხილებები გასაუბრებისას და მედიაში⁵⁵ მიკერძოებული ხასიათისა იყო ან წესები არათანმიმდევრულად იყო გამოყენებული. მაგალითად, ერთ-ერთი გასაუბრების დროს თავმჯდომარემ მოუწოდა ოპოზიციას დასწრებოდნენ გასაუბრების სრულ პროცესს, თუმცა მაშინ, როდესაც მმართველი პარტია არ ესწრებოდა, მსგავსი მოწოდება არ ყოფილა. სხვა შემთხვევაში, ოპოზიციონერი პარლამენტარი გააფრთხილეს პოლიტიკური შეკითხვების დასმისგან თავი შეეკავებინა, თუმცა მმართველი პარტიის წარმომადგენელი პარლამენტარები ამ კუთხით არ შემოწმებულა. რიგ შემთხვევებში, თავმჯდომარე აკრიტიკებდა ოპოზიციონერი პარლამენტარის შეკითხვებს ან პირდაპირ ერთვებოდა მათთან პოლიტიკურ დებატებში და ოპოზიციონერი პარლამენტარების ნაწილმა დატოვა გასაუბრების ოთახი, განაცხადეს რა, რომ დამოკიდებულება იყო უსამართლო და მიკერძოებული. ორ პარლამენტარს შორის ფიზიკური დაპირისპირების შემდეგ, რომელთაგანაც ერთი „ქართული ოცნებიდან“ და ერთი დამოუკიდებელი პარლამენტარი იყო, თავმჯდომარემ მწვავე პოზიცია დაიჭირა დამოუკიდებელი ქალი პარლამენტარის მიმართ და განაცხადა, რომ მის წინააღმდეგ გატარდებოდა სამართლებრივი სანქციები. პერიოდულად, თავმჯდომარე ირიბად უჭერდა მხარს კანდიდატებს, ეხმარებოდა ან იცავდა მათ.

გასაუბრების შემდგომი პროცესი

გასაუბრების დასრულების შემდეგ, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს არამოსამართლე წევრებმა პარლამენტში წარადგინეს განსხვავებული მოსაზრება ნომინაციებთან დაკავშირებით, სადავოდ ხდიდნენ რა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ნომინაციის პროცესისა და შედეგების ლეგიტიმურობას. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს კიდევ

⁵⁴ ინციდენტში ჩართული იყვნენ კომიტეტის წევრი მამაკაცი მმართველი პარტიიდან, რომელმაც სექსისტური კომენტარი გააკეთა კომიტეტის დამოუკიდებელი ქალი წევრის მიმართ, ვინც, საბოლოოდ სილა გააწნა მას. პარლამენტის გარეთ ქალებმა გამართეს ქალი პარლამენტარის მხარდასაჭერი საპროტესტო აქცია და სპიკერის პირველი მოადგილემ, პარლამენტის გენდერული თანასწორობის კომიტეტის თავმჯდომარემ საჯაროდ გამოუცხადა ქალ პარლამენტარს მხარდაჭერა. მამაკაცმა პარლამენტარმა შედეგად პარლამენტი დატოვა.

⁵⁵ გასაუბრებების შუა პერიოდში, თავმჯდომარემ გააკრიტიკა ოპოზიცია მედიაში „მოსამართლეობის კანდიდატების დისკრედიტაციით მთლიანი პროცესის დაზიანებისთვის“ და ოპოზიციის მიმართ აღნიშნა, რომ „თუ ვინმე ეცდება უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატებთან გასაუბრების დისკრედიტაციას, ეს იქნება თავდასხმა სახელმწიფო ინტერესზე“.

ერთმა არამოსამართლე წევრმა წამოიწყო საპროტესტო კამპანია „ჩააგდე სია“, რათა ეიძულებინა პარლამენტის წევრები არ მიეცათ ხმა კანდიდატებისათვის.⁵⁶ გასაუბრების პროცესის შემდეგ, ოპოზიციამ და დამოუკიდებელმა პარლამენტარებმა პროტესტი გამოთქვეს ბევრი კანდიდატის მიმართ, მათი ბუნდოვანი პროფესიული გამოცდილების მიზეზით და მოუწოდეს მოქალაქეებს პროტესტისკენ. მმართველი პარტიის რამდენიმე პარლამენტარმა შეშფოთება გამოთქვა კანდიდატების კვალიფიკაციასთან დაკავშირებით, თუმცა ხაზი გაუსვა, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია უზენაესი სასამართლოს ფუნქციონირება. სახალხო დამცველმა აღნიშნა, რომ ბევრ კანდიდატს არ ჰქონდა უზენაესი სასამართლოსთვის საჭირო კომპეტენცია და მოუწოდა პარლამენტს დაენიშნა მხოლოდ აუცილებელი რაოდენობის მოსამართლეები უზენაეს სასამართლოში.⁵⁷ 2 დეკემბერს საკონსტიტუციო სასამართლოს თავმჯდომარემ მოხსნა კანდიდატურა გავრცელებული ბრალდების საპასუხოდ, რომ ის არ ფლობდა მოთხოვნილ იურიდიულ განათლებას.⁵⁸

გასაუბრების შემდეგ, იურიდიულ საკითხთა კომიტეტმა გამართა კონსულტაციები დაინტერესებული მხარეების წარმომადგენლებთან კომიტეტის კენჭისყრის განსახილველად. თუმცადა, საპარლამენტო კრიზისი სხვა საკითხთან დაკავშირებით, რომელიც გასაუბრების პროცესს მოჰყვა, დანიშვნების დასრულება დროში შეაფერხა. 14 ნოემბერს, მას შემდეგ, რაც პარლამენტმა არ მიიღო საკონსტიტუციო ცვლილება პროპორციულ საარჩევნო სისტემასთან დაკავშირებით, დაიწყო ოპოზიციის და სამოქალაქო საზოგადოების ფართო მასშტაბიანი პროტესტი. პროტესტი მიმდინარეობდა ყოველდღიურად, ორი კვირის მანძილზე და შემდეგ გაგრძელდა რეგიონებში.⁵⁹ პროტესტის მონაწილეები მოითხოვდნენ ვადამდელ საპარლამენტო არჩევნებს შუალედური მთავრობის პირობებში და დამოუკიდებელ საარჩევნო ადმინისტრაციას. მმართველ პარტიასთან ასოცირებული ჯგუფების კონტრ-პროტესტი ორ მხარეს შორის ძალისმიერი დაპირისპირებით დასრულდა.

⁵⁶ 1 ნოემბერს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მოსამართლე წევრებმა მოითხოვეს პრეზიდენტისგან შეეწყვიტა წევრის დანიშვნა, ამტკიცებდნენ რა, რომ მისი პროტესტი სასამართლოს დანიშვნის პროცესთან დაკავშირებით, წარმოადგენს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის მიერ აკრძალულ პოლიტიკურ საქმიანობას. ის დღემდე რჩება წევრად.

⁵⁷ [სახალხო დამცველმა განცხადება](#) გააკეთა მედიასთან აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით ადამიანის უფლებების საერთაშორისო დღეს.

⁵⁸ თავდაპირველად, 22 ნოემბერს კანდიდატმა სთხოვა პარლამენტს შეეჩერებინა მისი ნომინაციის განხილვა, სანამ არ დაადასტურებდა მისი დიპლომის შესაბამისობას იურიდიულ მოთხოვნებთან, თუმცა ამ ინიციატივაზე საზოგადოების არასასურველი რეაქციის და პრეტენზიების შედეგად, რომ ის ცდილობდა ხალხისთვის თავის მოწონებას, მან მოხსნა საკუთარი კანდიდატურა.

⁵⁹ ადგილი ჰქონდა პოლიციასთან და სპეციალური დანიშნულების რაზმთან ფიზიკური დაპირისპირების შემთხვევებს. ფართო მასშტაბიანი პროტესტის დასრულების შემდეგ, დარჩა მცირე ჯგუფები, რომლებიც 24 საათის განმავლობაში იმყოფებოდნენ პარლამენტთან.

მმართველი პარტია დატოვა თოთხმეტმა დეპუტატმა, მათ შორის სპიკერის მოადგილემ; მმართველი პარტიის ექვსმა ყოფილმა დეპუტატმა შექმნა დამოუკიდებელი პარლამენტარების ფრაქცია. 15 ნოემბერს „ევროპულმა საქართველომ“ გამოუცხადა ბოიკოტი პარლამენტს იქამდე, სანამ არ დაიწყება პროცესი, რომლის შედეგად პროპორციული საარჩევნო სისტემა იქნება და მოახდინეს პარლამენტის ბლოკირება, რამაც გამოიწვია პარლამენტის საქმიანობის შეაფერხება მოკლე პერიოდით. ამის შემდეგ, ბოიკოტი გამოაცხადეს სხვა ოპოზიციურმა პარტიებმაც.

მნიშვნელოვნად შეიცვალა იურიდიული კომიტეტის შემადგენლობა, დანიშვნებთან დაკავშირებით რეკომენდაციების მიწოდებამდე, რითაც საფრთხე შეექმნა პროცესის სტაბილურობასა და ეფექტიანობას. კომიტეტის 13 წევრიდან, რომლებიც გასაუბრების პროცესში იყო ჩართული, 4-მა დატოვა ან დაკარგა ადგილი, დაემატა 2 ახალი წევრი. 28 ნოემბერს, პარლამენტის ბოიკოტის ფარგლებში, „ევროპულმა საქართველომ“ გაიწვია წევრები კომიტეტების უმრავლესობიდან, მათ შორის ორი წევრი იურიდიული კომიტეტიდან. მმართველი პარტიის დეპუტატების გადადგომის შედეგად, დაიშალა პარტიის კონსერვატიული ფრაქცია და შედეგად, ფრაქციის წევრმა დაკარგა ადგილი კომიტეტში. დამოუკიდებელი პარლამენტარების ახალმა ფრაქციამ მიიღო ერთი ადგილი. ამასთან, „ქართული ოცნების“ ერთი წევრი მთავარი ფრაქციიდან გაწვეული იყო კომიტეტიდან და მოხდა მისი ჩანაცვლება; მიზეზი არ გასაჯაროვებულა.

კომიტეტის დასკვნები

კანონმდებლობა სათანადოდ არ განსაზღვრავს იმ ანგარიშის არსს, რომელსაც პლენარულ სხდომას წარუდგენს იურიდიული კომიტეტი, რაც კომიტეტს დისკრეციულ უფლებას უტოვებს. რეგლამენტის თანახმად, გასაუბრების შემდეგ, კომიტეტი იღებს გადაწყვეტილებას, რომელიც „მოიცავს კომიტეტის რეკომენდაციას კანდიდატის არჩევასთან დაკავშირებით“.⁶⁰ რეგლამენტის თანახმად დასკვნა „მოიცავს შეფასებას და/ან რეაგირების კონკრეტულ ზომებს“.⁶¹ კომიტეტს არ მიუღია გადაწყვეტილება ამ კუთხით კანონმდებლობის გასაუმჯობესებლად. პირიქით, კომიტეტის თავმჯდომარემ ერთპიროვნულად გადაწყვიტა, რომ კენჭი ეყრებოდა თითოეულ კანდიდატს, მიუხედავად იმისა, აქვს თუ არა ამ კანდიდატს რეკომენდაცია დანიშვნაზე. დასკვნაში ასახული იქნება მხოლოდ კენჭისყრის შედეგები. ანუ, კომიტეტი არ მიიღებდა არსებით დასკვნას თითოეული კანდიდატის

⁶⁰ რეგლამენტი, მუხლი 205(4).

⁶¹ რეგლამენტი, მუხლი 42(2).

დასაბუთებული რეკომენდაციით (შეფასებით), რომელიც დამტკიცდებოდა ხმათა უმრავლესობით.⁶²

როდესაც 12 დეკემბერს გაიმართა კომიტეტის სხდომა, ოპოზიცია, მათ შორის „ევროპული საქართველოსა“ და „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ პარლამენტარები და სამოქალაქო საზოგადოება შეუერთდა პარლამენტის გარეთ მიმდინარე დემონსტრაციას, შენობის გარშემო პროტესტის დაახლოებით 200 მონაწილე შეიკრიბა. პროტესტის მონაწილეებმა დააფიქსირეს საკუთარი ოპოზიცია იმ კანდიდატების დანიშვნასთან დაკავშირებით, ვისაც არაკვალიფიციურად ან მოკავშირედ მიიჩნევდნენ, მათ შორის რიგი კანდიდატებისა, ვინც არ აკმაყოფილებდა განათლების მოთხოვნილ დონეს. პარლამენტის პერიმეტრი ბლოკირებული იყო პოლიციის და სპეციალური დანიშნულების რაზმის მიერ და ადგილი ჰქონდა მცირე ფიზიკურ დაპირისპირებას. დღის მანძილზე სამოქალაქო დაუმორჩილებლობის და წვრილმანი ხულიგნობის ბრალდებით დაკავებული იყო ოპოზიციის წევრი ყოფილი დეპუტატი და 12-ზე მეტი მოქალაქე.

კენჭისყრის დღეს კომიტეტი შედგებოდა 11 წევრისგან (8 „ქართული ოცნებიდან“, 1 დამოუკიდებელი პარლამენტარი, 1 „პატრიოტთა ალიანსის/სოციალ-დემოკრატების“ წევრი და 1 წარმომადგენელი დამოუკიდებელ დეპუტატთა ფრაქციიდან). კომიტეტის ორმა წევრმა („პატრიოტთა ალიანსი/სოციალ-დემოკრატები“ და დამოუკიდებელ დეპუტატთა ფრაქცია) ბოიკოტი გამოუცხადეს კენჭისყრას, ოპოზიციის სხვა წარმომადგენლები და დამოუკიდებელი დეპუტატები იმყოფებოდნენ დარბაზში. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს არამოსამართლე წევრს, გადმოცემის თანახმად, უარი ეთქვა დასწრებოდა კომიტეტის სხდომას.

კენჭისყრის სხდომის პროცედურები ასევე არ დამტკიცებულა. სხდომა გაიხსნა კომიტეტის წევრების განცხადებებით; მიუხედავად თავმჯდომარის ვალდებულებისა, ყოფილიყო ნეიტრალური, თავმჯდომარემ შეაქო მმართველი პარტია ინკლუზიური და გამჭვირვალე პროცესისთვის, თუმცა დამოუკიდებელმა და ოპოზიციის წარმომადგენელმა დეპუტატებმა მკაცრად გააკრიტიკეს პროცესი, კანდიდატების სია და მმართველი პარტია. დამოუკიდებელი დეპუტატის მიერ ინიცირებული იყო წარუმატებელი შუამდგომლობა გადადებული ყენჭისყრა, რადგან დაუშვებელი იყო კომიტეტის სხდომის ჩატარება პლენარული კვირის განმავლობაში და აგრეთვე ოპოზიციის ბოიკოტი არ იძლეოდა საშუალებას განხილვა წარმართულიყო ინკლუზიურად. მის მოთხოვნას მხარს უჭერდნენ არაწევრი დამოუკიდებელი და ოპოზიციის წარმომადგენელი პარლამენტარები. დეპუტატს არ მიეცა უფლება

⁶² თავმჯდომარემ აცნობა დაინტერესებულ მხარეებს და დამკვირვებლებს, რომ ამ გზით ცდილობდა თავიდან აერიდებინა გარდაუვალი სიტუაცია, როდესაც არავინ მიიღებდა ერთპიროვნულ მხარდაჭერას წერილობითი რეკომენდაციისათვის თითოეულ კანდიდატზე (თუმცა, საჭიროა მხოლოდ უმრავლესობა).

გამოეხატა საკუთარი მოსაზრება თითოეულ ნომინანტთან მიმართებაში, თუმცა საბოლოოდ მას მისცეს სიტყვა გაეკეთებინა მოკლე განცხადება, სადაც დეპუტატმა გააკრიტიკა კანდიდატები და მოუწოდა მათ, მოეხსნათ კანდიდატურა. სიტუაცია ქაოტური იყო და რამდენჯერმე მოუხმეს დაცვას, რათა გაეყვანათ ოპოზიციონერი დეპუტატები, ვინც ხელს უშლიდა სხდომას. თავმჯდომარემ კენჭისყრა ხმამაღალი შემახილების ფონზე ჩაატარა.

არეულობის შედეგად დაცვის თანამშრომლებმა ჟურნალისტებს, ოპერატორებს და, გადმოცემის მიხედვით, ოპოზიციის ორ დეპუტატს, იძულებით დაატოვებინეს ოთახი და ერთი ქალი ჟურნალისტი გაათრიეს.⁶³ ვინაიდან თავმჯდომარემ ვერ შეძლო სიტუაციის კონტროლი, პროცესის გამჭვირვალობა და ღიაობა შემცირდა და გაიშმა ბრალდება, რომ თავად თავმჯდომარე იღვა აღნიშნული მოვლენების უკან და მოითხოვდნენ მის მოხსნას ქაოსის პარალელურად.

თითოეულ კანდიდატს ინდივიდუალურად ეყარა კენჭი (მომხრე, წინააღმდეგი ან თავი შეიკავა). ღია კენჭისყრაში მონაწილეობა მიიღო კომიტეტის 11 წევრიდან 9-მ – 8 „ქართული ოცნებიდან“ და ერთი დამოუკიდებელი დეპუტატი, რომელმაც ყველა კანდიდატის წინააღმდეგ მისცა ხმა.⁶⁴ მონაწილე წევრების ხმათა უმრავლესობა მიიღო 19 კანდიდატიდან თოთხმეტმა. თითქმის ყველა კენჭისყრის დროს დაფიქსირდა რიგი თავის შეკავება.⁶⁵ 14 კანდიდატიდან თითქმის ნახევარმა 9 ხმიდან მიიღო მხოლოდ 6. შემდგომი განხილვის გარეშე, კომიტეტმა კენჭი უყარა იმ კანდიდატების პარლამენტისთვის რეკომენდაციას, რომლებმაც ხმათა უმრავლესობა მიიღეს. პლენარულ სხდომაზე წარდგენილი დასკვნა მოიცავდა რეკომენდირებული კანდიდატების მხოლოდ სახელებს და კენჭისყრის შედეგებს, კანდიდატების დამსახურების არსებითი შეფასების გარეშე.

დასკვნის არარსებობამ, რომელიც მაქსიმალურად შეაფასებდა თითოეული კანდიდატის დამსახურებასა და კვალიფიკაციას, არ მისცა საშუალებამ პარლამენტს კენჭი ეყარა კანდიდატებისათვის მათი პროფესიული დამსახურების და არა პოლიტიკური განწყობების მიხედვით. ყოველივე ეს და გამჭვირვალობის ნაკლებობა წარმოადგენს პარლამენტის მიერ დანიშნულ მოსამართლეთა სისტემისთვის მთავარ რისკს. ნაკლებია გამჭვირვალობა. კომიტეტის დასკვნა მყისიერად წარედგინა პარლამენტის ბიუროს და ათ წუთში გამოცხადდა პლენარული კენჭისყრა. კომიტეტის

⁶³ მედიის თანახმად, სახელისუფლებლო ორგანოებმა აღნიშნეს, რომ იურიდიულ საკითხთა კომიტეტმა ტექნიკური შესვენება გამოაცხადა.

⁶⁴ საპარლამენტო აქტივობების მიმართ ბოიკოტის ფარგლებში „ევროპულმა საქართველოს“ უკვე გაწვეული ყავდა ორი წევრი და ორი წევრი გაიწვია „პატრიოტთა ალიანსმა/სოციალ დემოკრატებმა“ და დამოუკიდებელ პარლამენტართა ფრაქციამ. კომიტეტის წევრმა, დამოუკიდებელმა პარლამენტარმა დატოვა კომიტეტი კენჭისყრის სხდომის შემდეგ.

⁶⁵ დასწრება ყველაზე დაბალი იყო იმ კანდიდატების კენჭისყრის დროს, ვინც საბოლოოდ ხმათა უმრავლესობა ვერ მიიღო.

კენჭისყრის შედეგები გამოქვეყნდა პარლამენტის ვებგვერდზე, თუმცა არ იყო ჩაშლილი, თუ რომელმა წევრმა რომელ კანდიდატს მისცა ხმა, შესაბამისად დამატებით შეიზღუდა გამჭვირვალობა.

14 რეკომენდებული კანდიდატიდან, 10 მოქმედი ან ყოფილი მოსამართლე იყო, მათ შორის ორი უზენაესი სასამართლოს მოსამართლე, ექვსი სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლე, ერთი მოსამართლე პირველი ინსტანციიდან და საკონსტიტუციო სასამართლოს ყოფილი მოსამართლე.⁶⁶ ექვსი მათგანი იყო ქალი. ამასთან რეკომენდაცია გაეწიათ მოქმედ გენერალურ პროკურორს და გენერალური პროკურორის მოადგილეს. რეკომენდებულ კანდიდატებს შორის იყვნენ სასამართლო სისტემის ყოფილი და მოქმედი საჯარო მოხელეები, მათ შორის იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს დამოუკიდებელი სახელმწიფო ინსპექტორი. ყველაზე ახალგაზრდა კანდიდატი 31 წლისაა. 5 უარყოფილ კანდიდატს შორის ოთხი იყო უვადოდ დანიშნული სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლე და ერთი პირველი ინსტანციის სასამართლოს მოსამართლე.

პლენარული კენჭისყრა

პარლამენტის რეგლამენტის თანახმად, პლენარულ სხდომაზე განიხილება კანდიდატები და თითოეულ კანდიდატს ღიად ეყრება კენჭი.⁶⁷ კანდიდატები, ვინც მიიღებს ხმათა უმრავლესობას პლენარულ სხდომაზე, დაინიშნება უზენაეს სასამართლოში. არ იყო გარკვეული, სხდომა იყო თუ არა ღია, ვინაიდან ODHIR-ის დამკვირვებლები და ნაწილი მედია საშუალებების წარმომადგენლები დაშვებულები იყვნენ დარბაზში და მიმდინარეობდა გადაცემა პირდაპირი ეთერით, თუმცა ჟურნალისტების ნაწილს, უარი ეთქვა დარბაზში შესვლაზე.

პლენარულ კენჭისყრას ბოიკოტი გამოუცხადა ოპოზიციურმა პარტიებმა და ყველა დამოუკიდებელმა დეპუტატმა გარდა ერთისა.⁶⁸ სხდომა დაიწყო 94 დეპუტატის დასწრებით; 76 ერთეულის კვორუმი შედგა. დეპუტატებს ჰქონდათ საშუალება დაეყენებინათ პროცედურული საკითხები და კომიტეტის წევრმა დამოუკიდებელმა დეპუტატმა გააკეთა განცხადება პროცედურული დარღვევების გამო კომიტეტის სესიის არალეგალურობასთან დაკავშირებით და მოუწოდა დამსწრეებს, არ

⁶⁶ რეკომენდირებული მოსამართლეობის კანდიდატებიდან 3 შედიოდა 10 კანდიდატისგან დაკომპლექტებულ პირველად სიაში, რომელიც პარლამენტს 2018 წლის დეკემბერში წარედგინა და აგრეთვე იმ კანდიდატებისგან, რომლებმაც მოხსნეს საკუთარი კანდიდატურები საზოგადოებრივი დაპირისპირებისა და ნომინირების პროცესის განჭვივებლობის ნაკლებობის გამო. 2018 წლის დეკემბრის კანდიდატთა სიაში მყოფი ხუთი კანდიდატიდან ორი უარყო იურიდიულ საკითხთა კომიტეტმა.

⁶⁷ რეგლამენტი, მუხლი 205(6).

⁶⁸ მიუხედავად იმისა, რომ „პატრიოტთა ალიანსმა/სოციალ-დემოკრატებმა“ პარლამენტს ბოიკოტი გამოუცხადა, შვიდიდან ორმა წევრმა მონაწილეობა მიიღო.

ჩატარებულიყო პლენარული კენჭისყრა.⁶⁹ პარლამენტის ყველა წევრმა, გარდა ერთისა, თავი შეიკავა ამ წინადადებისთვის კენჭისყრისგან.

ამის შემდეგ ადგილი ჰქონდა უსაფრთხოებასთან დაკავშირებულ ინციდენტს, საჭირო გახდა დარბაზის ევაკუაცია, ვინაიდან გაშვებული იყო უცნობი ქიმიური ნივთიერება უსიამოვნო სუნით. პარლამენტის ორი წევრი და თანამშრომელი გადაყვანილი იყო სამედიცინო შემოწმებისთვის. მმართველმა პარტიამ ოპოზიცია დაადანაშაულა კენჭისყრის საბოტაჟში და სპიკერმა გამოაცხადა, რომ დაიწყებოდა ინციდენტის გამოძიება, რა დროსაც ორმა პარლამენტარმა ერთმანეთს მიაყენა ფიზიკურ და სიტყვიერი შეურაცხყოფა. როდესაც სხდომა გაგრძელდა, სხდომის მსვლელობა კიდევ ერთმა დეპუტატმა შეაფერხა შეურაცხყოფელი შემახილებით და კომიტეტის წევრ დამოუკიდებელ დეპუტატს ჰქონდა კიდევ ერთი მცდელობა გაუქმებულიყო კანდიდატების კენჭისყრა.

კანდიდატების დამსახურების არსებითი განხილვის ან დებატების წარმართვის საშუალება არ იყო, რაც ეწინააღმდეგება რეგლამენტს.⁷⁰ კენჭისყრის დროს დასწრება დაარეგისტრირა 92 დეპუტატმა, ოპოზიციური პარტიები და დამოუკიდებელი პარლამენტარები (გარდა ერთისა) ბოიკოტის რეჟიმში იყვნენ.⁷¹ 19 კანდიდატიდან თოთხმეტმა მიიღო ხმათა უმრავლესობა და უვადოდ დაინიშნა უზენაეს სასამართლოში, აღნიშნულ კანდიდატებს რეკომენდაცია გაუწია კომიტეტმა.⁷² წარმატებულ კანდიდატებს ხმა მისცა დეპუტატების უმრავლესობამ, საშუალოდ 87 ხმა ან 95 პროცენტი იყო მომხრე, 5 წარუმატებელმა კანდიდატმა საშუალოდ 1 ხმა (1 პროცენტი) მიიღო. პარლამენტის წევრების უმრავლესობამ თავი შეიკავა წარუმატებელი კანდიდატებისათვის ხმის მიცემისგან.⁷³ აღსანიშნავია, რომ კომიტეტის წევრებს „ქართული ოცნებიდან“ კომიტეტის კენჭისყრასა და პლენარულ კენჭისყრაზე თავის შეკავების განსხვავებული სქემა ჰქონდათ, რაც მიუთითებს იმას, რომ პლენარულ სხდომაზე ისინი ხმას აძლევდნენ თავისი პარტიის ხმების შესაბამისად.⁷⁴

⁶⁹ კომიტეტის წევრის შუამდგომლობის საფუძველს ასევე წარმოადგენდა არსებითი განხილვის არარსებობა და კომიტეტის ოპოზიციონერი წევრების ბოიკოტი.

⁷⁰ რეგლამენტი, მუხლი 205(6).

⁷¹ მე-17 კანდიდატისთვის კენჭისყრის შემდეგ, ორმა დეპუტატმა დატოვა დარბაზი, დარჩენილი ორი კანდიდატისთვის კენჭისყრად პარლამენტის 90 წევრი ესწრებოდა.

⁷² კენჭისყრის დეტალური შედეგები იმ დღესვე გამოქვეყნდა პარლამენტის ვებგვერდზე.

⁷³ ხუთმა წარუმატებელმა კანდიდატმა მიიღო ნულიდან 6 ხმამდე მათი დანიშვნის წინააღმდეგ.

⁷⁴ პლენარულ სხდომაზე, თითქმის ყველა ქართული ოცნების კომიტეტის წევრმა წარმომადგენელმა თავი შეიკავა კანდიდატისთვის კენჭისყრისგან, რომელსაც კომიტეტის სხდომაზე კენჭი უყარეს (კანდიდატმა კომიტეტზე ხმათა უმრავლესობა ვერ მიიღო) და მხარი დაუჭირეს კანდიდატებს, ვის კენჭისყრაზეც კომიტეტის სხდომაზე თავი შეიკავეს (კანდიდატებმა პლენარულ სხდომაზე ხმათა უმრავლესობა მიიღეს).

პლენარული სხდომის შემდგომ დღეებში, მკაცრი განცხადება გაკეთდა საქართველოში ამერიკის შეერთებული შტატების საელჩოსგან, ევროკავშირისა და ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის მიერ, გამოხატეს რა წუხილი, რომ ქართულმა ხელისუფლებამ იჩქარა კენჭისყრის ჩატარება, წინსწრები ხარვეზული პროცესის ფონზე და გააკრიტიკა 14 დასანიშნი პირის შერჩევა.⁷⁵

კენჭისყრის შედეგად უზენაესი სასამართლოში არსებული 20 ვაკანსიიდან დარჩა 6. საერთო სასამართლოების შესახებ კანონის თანახმად, თუ პარლამენტი არ ირჩევს ერთ ან მეტ კანდიდატს, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ ორი კვირის მანძილზე უნდა ჩაატაროს შემოკლებულ სიაში მყოფ კანდიდატებზე ფარული კენჭისყრა ახალი ნომინანტების განსასაზღვრად. 26 დეკემბერს იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ კენჭი უყარა და გააგზავნა პარლამენტში 6 ნომინანტის სია, რომლებიც არჩეულნი იყვნენ თავდაპირველი შემოკლებული სიიდან. თუ პარლამენტი არ დანიშნავს ერთ ან მეტ ახალ კანდიდატს, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ უნდა დაიწყოს შერჩევის პროცედურები თავიდან ერთი თვის მანძილზე. ამ რეპორტის მომზადების დროისთვის, საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება სახალხო დამცველის სარჩელზე უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნის კანონის დროებით შეჩერებასთან, მათ შორის დარჩენილ ვაკანტურ თანამდებობებზე კანდიდატების შერჩევასთან დაკავშირებით, მიღებული არ არის.

რეკომენდაციები

ODIHR-ის მონიტორინგის ანგარიშის მიზანია მოსამართლეების დანიშვნის პროცესის, მისი ეუთოს ვალდებულებებთან, საერთაშორისო სტანდარტებთან და სასამართლო დამოუკიდებლობის წამყვან პრინციპებთან შესაბამისობის დამოუკიდებელი შეფასება. შესაბამისად, რეკომენდაციები შემუშავებულია სასამართლო დანიშვნების კანონმდებლობის გაუმჯობესების და მისი განხორციელების მიზნით.

მოქმედ საკანონმდებლო ჩარჩოსთან დაკავშირებით საკონსტიტუციო სასამართლომ დროულად და სათანადოდ უნდა განიხილოს სახალხო დამცველის სარჩელი, რომელიც ასაჩივრებს ნომინაციის პროცესის მარეგულირებელ საკანონმდებლო დებულებებს. ამავდროულად, მოქმედი საკანონმდებლო ჩარჩოს შეჩერება, რომელიც სახალხო დამცველმა გაასაჩივრა, მისცემს პარლამენტს დროს იდენტიფიცირებული საკანონმდებლო ხარვეზების აღმოსაფხვრელად. პარლამენტმა დაუყოვნებლივ უნდა განიხილოს კანონში ცვლილება ODIHR-ის 2019 წლის სამართლებრივი დასკვნის⁷⁶

⁷⁵ აშშ საელჩოს [განცხადება](#) (12.12.19), ევროკავშირის [განცხადება](#) (13.12.19) და ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის [განცხადება](#) (13.12.19).

⁷⁶ იხ. ევროპის საბჭოს „ევროპული კომისია დემოკრატიისთვის სამართლის მეშვეობით“ (ვენეციის კომისიამ) მიერ გამოქვეყნებული დასკვნა კანონპროექტთან დაკავშირებით, მაშინდელი პარლამენტის თავმჯდომარის თხოვნით, სახელწოდებით [გადაუდებელი დასკვნა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების შერჩევასა და დანიშვნასთან დაკავშირებით](#), რომელიც 16

რეკომენდაციების მიხედვით, რომელიც არ გაუთვალისწინებია, რათა საკანონმდებლო ჩარჩო დაუახლოვდეს საერთაშორისო სტანდარტებს და რეკომენდაციებს და ეუთოს ვალდებულებებს. საკანონმდებლო ცვლილებებს შორისაა:

- ✓ დანიშვნის პროცესში პარლამენტის როლის პარამეტრების განხილვა, რათა უზრუნველყოფილი იყოს სასამართლო დანიშვნებთან დაკავშირებული გადაწყვეტილების მიღება ობიექტური კრიტერიუმების საფუძველზე; დანიშვნის პროცესის პოლიტიზირების თავიდან ასაცილებლად სამართლებრივი და პროცედურული გარანტიების შემუშავება;
- ✓ შესაბამისობის კრიტერიუმების შემუშავება, რომელიც მოითხოვს უფრო მეტი სამუშაო წლის გამოცდილებას და ადამიანის უფლებებზე მუშაობის ფართო გამოცდილებას, რათა უზრუნველყოფილი იყოს კანდიდატების ჯგუფის უფრო მაღალი სტანდარტი;
- ✓ კანდიდატების შემოკლებული სიის და წარდგენის თაობაზე ფარული კენჭისყრის შეცვლა სრულიად გამჭვირვალე, დამსახურებაზე დაფუძნებული შერჩევის პროცესით;
- ✓ პლენარულ სხდომაზე მკაფიოდ განსაზღვრული შერჩევის კრიტერიუმებზე დაფუძნებული დასაბუთებული გადაწყვეტილების წარდგენის ვალდებულება, მათ შორის, შემოკლებულ სიაში შეყვანის, წარდგენის და რეკომენდაციების თაობაზე და ზემოაღნიშნულის დროული გამოქვეყნება;
- ✓ შერჩევის პროცესში ინტერესთა კონფლიქტის თავიდან არიდების გაუმჯობესებული ზომების დანერგვა;
- ✓ ვადების შეცვლა კანდიდატის შემოკლებულ სიაში შეყვანამდე მისი დამსახურების სრულყოფილად შესასწავლად და გასაუბრების ისე დაგეგმვა, რომ შესაძლებელი იყოს საფუძვლიანი ინტერვიუს ჩატარება;
- ✓ სასამართლო ორგანოში წარმდგენი ორგანოს გადაწყვეტილების ან ქმედების გასაჩივრების უფლების შექმნა ნომინაციის პროცესის ყველა ეტაპზე;
- ✓ ინკლუზიური, ფართო და ეფექტიანი კონსულტაციების უზრუნველყოფა სამოქალაქო საზოგადოებასთან სასამართლო სისტემაში სამართლებრივი რეფორმის ნებისმიერი ინიციატივის თაობაზე და მოსამართლეთა შერჩევის პროცესში სამოქალაქო საზოგადოების ჩართვა.

თუ მოქმედი საკანონმდებლო ჩარჩოთი იხელმძღვანელებენ სიღრმისეულ რეფორმებამდე, პასუხისმგებელ ინსტიტუტს შეუძლია გაითვალისწინოს შემდეგი რეკომენდაციები, რომლებიც შესაძლოა ასევე გამოყენებული იყოს ზოგადად დანიშვნის პროცესთან მიმართებაში:

აპრილს გამოქვეყნდა და 2019 წლის 21-22 ივნისს დამტკიცდა ვენეციის კომისიის მიერ (2019 წლის ვენეციის კომისიის გადაუდებელი დასკვნა).

- ✓ შესაბამისი რეგულაციების და პროცედურების დამტკიცება, რომელიც ჩაანაცვლებს კანონის მთავარ ასპექტებს ნომინაციის და დანიშვნის პროცესში, მათ შორის კანდიდატის დამსახურების შეფასებას;
- ✓ ყველა განმცხადებლის მკაცრი შეფასება, რათა აკმაყოფილებდნენ შესაბამისობის კრიტერიუმებს, მათ შორის უმაღლესი იურიდიული განათლების კუთხით;
- ✓ მონაცემების შემოწმების პროცედურის დამატებით გაუმჯობესება გამჭვირვალობის და საფუძვლიანი შემოწმების უზრუნველსაყოფად, კომპეტენციასა და კეთილსინდისიერებასთან დაკავშირებით სიღრმისეული მოკვლევის წარმოება;
- ✓ ინტერესთა კონფლიქტის წესის მკაცრი ინტერპრეტაცია, რათა აღმოიფხვრას ინტერესთა კონფლიქტი შერჩევის პროცესში;
- ✓ გასაუბრების შესახებ შესაბამისი დროით ადრე ინფორმაციის გასაჯაროება და დროული გამოქვეყნება გასაუბრების ოქმების, რომელიც საკმარის ინფორმაციას შეიცავს;
- ✓ ინკლუზიური საკონსულტაციო პროცესის შედეგად სამართლებრივი ინსტრუმენტით უნდა დამტკიცდეს გასაუბრების სრულყოფილი, დეტალური პროცედურები და ქცევის კოდექსი; აღნიშნული უნდა გამოქვეყნდეს და სამართლიანად და თანმიმდევრულად იყოს გამოყენებული და მკაცრად დაცული;
- ✓ შეხვედრის ადგილი უნდა იყოს ადეკვატური ყველა ჟურნალისტის და მოქალაქის დასწრების უზრუნველსაყოფად, მათ შორის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისათვის, მოქალაქეების დასწრებასთან დაკავშირებული წესები უნდა იყოს გამჭვირვალე და სამართლიანად და თანმიმდევრულად გამოყენებული;
- ✓ პასუხისმგებელმა ინსტიტუტმა უნდა განახორციელოს ყველა გასაუბრების გადაცემა პირდაპირ ეთერში და ინსტიტუციურ ვებგვერდზე ვიდეოების ატვირთვა;
- ✓ პროცედურები უნდა მოითხოვდეს კვორუმის უმრავლესობას გასაუბრებისას, რომელიც მკაცრად უნდა იყოს დაცული, მონაწილეებმა სრული ყურადღება უნდა დაუთმონ პროცესს;
- ✓ კანდიდატებს უნდა მოეპყრონ სამართლიანად და თანაბრად შერჩევის პროცესის განმავლობაში, უზრუნველყოფილი უნდა იყოს მათთვის პატივსაცემი პირობები;
- ✓ გასაუბრების თავმჯდომარემ მოვალეობა უნდა შეასრულოს მკაცრი პოლიტიკური ნეიტრალიტეტის დაცვით და სამართლიანობით ყველა წევრის და კანდიდატის მიმართ, პროცესზე წესრიგის და პატივისცემის უზრუნველსაყოფად განახორციელოს გასაუბრების პროცესის სათანადო კონტროლი;

- ✓ შესაბამისი ზომების დანერგვა, რაც ხელს შეუწყობს უზენაეს სასამართლოში მრავალფეროვნებას, მათ შორის, ცნობილი და გამოცდილი დამოუკიდებელი იურიდიული პროფესიონალებისა და აკადემიკოსების დანიშვნას და უფრო მეტი ქალის, უმცირესობისა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა წარმომადგენლობის გაზრდას.